

ΤΟ «ΑΝΕΧΤΙΜΗΤΟ»

(Γράμματα τῶν κ. κ. Παύλη καὶ Βελέη)

Ἀξιότιμ. κ. Χόρν,

Ἀπειρά μου σπολλάτια γιὰ τὸ βιβλίον ποὺ εἶχες τὴν καλοσύνη νὰ μοῦ στείλεις. Τὸ διάβασα μὲ μεγάλη προσοχή. Ψιλολόγητη γνώμη μου εἶναι ἀδύνατο νὰ σοῦ πῶ. Νομίζω ὅμως πὼς στὸ «Ἀνεχτίμητο» καὶ ὁ μῦθος εἶναι λαμπρὰ μπλεγμένον καὶ τὸ τέλος δραματικώτατο. Εἶναι τέλος ὅπως ἔπρεπε νὰ εἶναι—φυσικὸ μὰ ἀνεπάντητο. Τὸ δράμα ὅμως σκοντάφτει στὸ διάλογο. Δὲν εἶναι ἀρκετὰ χαρακτηριστικός. Ὁ Πρωτομάστορας λ. χ. δὲν τὴν δείχνει τὴν περφόρεια τοῦ ἀρκετὰ ξάστερα, ὅπως ὁ Κωσταντῆς στὸ «Βρουκόλακα» τοῦ Ἑφταλιώτη. Λίγο περισσότερη ἔπειτα μελέτη τῆς γλώσσας δὲ θὰ πείραζε.

Ἐλπίζω δὲ θὰ σοῦ κακοφανοῦνε τὰ λόγια ποὺ σοῦ γράφω. Εἶμαι γέρος πιά καὶ συχνὰ ἀδύνατο νὰ κρατηθῶ.

Σὲ ἀσπάζομαι
ΑΔΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

Λόντρα 10)23 τοῦ Ὀκτώβρη

Φίλε μου,

Εἶναι ὁμορφος ὁ χαρακτήρας τοῦ Ἀντρέα, σιδερένιος ποὺ τίποτες δὲν τὸν μπορεῖ μπροστά στὴν ἰδέα. Τοῦ κόστους μιά μεγάλη, ἀνεχτίμητη, θυσία, μὰ αὐτὸς δουλεύει γιὰ τὴν πρόοδο, γιὰ τὴ δόξα καὶ γιὰ τὴ θύμηση τῆς γυναικούλας του. Τὸ στοιχειὸ τὸ ζηλιάρικο τὸν ἐξεγέλασε μιά στιγμή, μὰ ἐκείνος δὲν παραδίνεται καὶ ξέρει ποὺ πρέπει νὰ σταθεῖ ἡ ἀγάπη του.

Καὶ ἡ Φλαντρώ τ' ἀξίζει, γιατί ἐγνώριζε τί θὰ πεί μεγαλεῖο καὶ γιὰ τὸ καλὸ ὄνομα τοῦ ἀνδρός τίποτες δὲν ψηφάει. Ἡ Φλαντρώ μοιάζει σὰ Σουλιώτισσα μέσα σὲ πολιτισμένη κοινωνία. Εἶναι ὥρα γιὰ τὴν Ἑλλάδα νὰ βγαίνει τέτοιους τύπους ζευγενομένων.

Ὁ Μάστορ-Κοκοβιὸς εἶναι ὠραῖο σκίτσον, καὶ δίνει ποικιλία μέσα σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, ὅπου ὁ καθένας βαστάει τὴ θέση του τόσο πιτήδεια τὴν καμμένη τὴν Κυρὰ Βασιλική! Ποιὸς δὲ θὰ τὴνε λυπιέται!

ΑΓΑΠΩΝΤΑΣ

Τῆς κ. Εὐφάνης Α. Δεντροῦ

Γλυκοχαράματα. Σὲ λίγο ἔσθης κι ὁ Αὐγερινὸς καὶ μοναχὰ τὸ φανέρι μακριὰ στὸν κάθο τρεμδωγέ ἀκόμα. Ὁ Παῦλος Κατραμάς ἀπὸ ὦρα εἶχε ζυπνήσει καὶ ἔπαιρνε τὸ δροσὸ του στὸ ψηλὸ λιανωτό. Ψέματα λίω. Γιὰ δροσὸ λίγο τὸν ἔκοφτε. Ἄλλο ἀποζητῶσε καὶ ἔφαχνε τριγύρω του νὰν τὸ βρεῖ. Ὁ Παῦλος Κατραμάς εἶταν καὶ ζουγράφος. Ἐφαχνε λοιπὸ νὰ βρεῖ μιά γραμμὴ καὶ ἕνα χρῶμα ποὺ νὰ κλείνουνε μέσα τους ὅλο τὸ μαγευτικὸ πανόραμα ποὺ ἀπλωνότανε μπροστά σὰ μάτια του. Ζητοῦσε τὴν χαρακτηριστικὰ γραμμὴ, τὸ ματίον, ποὺ λένε, γιὰ τὴν εἰκόνα ποὺ ὅλο σκεφτότανε νὰ κάμει μὰ ποὺ ποτὲ δὲν ἀποφάσιζε καὶ νὰν τὴν ἀργινῆσει. Ὅλοί-να ἔφαχνε καὶ δὲν τὴν εὗρισκε τὴ γραμμὴ αὐτή.

Μὰ αὐτοὶ οἱ τρεῖς τόποι, Δούναβις, Αὐλώνα καὶ Ἄρτα, ἔχουν τίποτες ἱστορικὴ σημασία; Δὲ γίνεται, κατὰ κρίβεται αὐτοῦ μέσα, κι ἀξίζει νὰ γίνει λίγο ψάξιμο.

Στὸ δεύτερο μέρος τὸ γλέντι τῶν Καλλικάντζαρω καὶ Νεράιδω εἶναι ἀλήθεια γιομάτο νόημα καὶ διασκεδαστικὸ μαζι, παραπολὺ ζετσίπωτο ὅμως, καὶ φέρνει δυσκολία στὴν παράσταση τοῦ δράματος. Αὐτὸ ὅμως διορθώνεται, ἐὰν τὴ θέση τοῦ διαλόγου τὴν πάρει λίγη παντομίμα μ' ἀλαφριά μουσικὴ καὶ προφέρουνται κάθε τόσο μονάχα ἐκεῖνα τὰ λόγια ποὺ δὲ θὰ κάμουν τὸ ἀκροατήριον μὴτε νὰ παραστρατήσῃ ἀπὸ τὴ φρονιμάδα μὴτε νὰ κοκκινίσει.

Καὶ ὁ «Ἐένος» ἔχει κάμποσα τέτοια ποὺ μὰς τρομαίζουν. Εἶναι ὅμως ἀριστοῦργημα μὲ τὰ τραγουδάκια στὴ σελίδα 122 καὶ στὴν κατοπινὴ. Ὅταν ψέλνεις ἔτσι, νάσαι βέβαιος ποὺ σὲ μπάζουν παντοῦ. Τὰ λόγια σου καλογερῆσαι δὲ θάνατο, θὰ φέρνεις ξεφάντωμα, μὰ καὶ θὰ σέβασαι κάθε αἵστημα ποὺ εἶναι καλὸ καὶ πρέπει νὰ μένει ἀγγιχτῶ. Κι ὁ Σολωμὸς θ' ἔγραφε τὸ τετραστίχο

Ἄφτος κερνᾷ τὸ μέλι του
καὶ ἐκεῖνη τὰ φιλιὰ της,
γεννιέται νέα βασίλισσα
μὲ κάλλη τὰ δικά της.

Σὲ ἀσπάζομαι
Α. ΒΕΛΕΗΣ

Ἐπιτελοῦσα. Ἄσε με νὰ πῶ καὶ ἕνα λογάκι γιὰ τὸ τέλος τοῦ «Ἀνεχτίμητου». Δεῖ σου φαίνεται ποὺ ἡ κατὰ τῆς Φλαντρώς ἔπρεπε νὰ λείψει; Μὰς κάνει καὶ τῆς χάνουμε πολὺ ἀπὸ τὴν ξεχωριστὴ ὑπόληψη ποὺ εἶχαμε γιὰ αὐτή. Δὲ μὰς ἀρέσει νὰ τὴν ἰδοῦμε μετανιωμένη ὕστερα ἀπὸ τὴ γενναία ἀπόφαση ὅπου ἔλαβε, καὶ θέλουμε ἡ θυσία νὰ γίνει ὀλάκερη στὴ δόξα τοῦ καλοῦ της. Στὸ ζετούλιγμα τοῦ δράματος τὰ νιάτα της τὰ στοχάστηκε μόνο μιά στιγμουλά, καὶ εὐτὺς ἐπετάχτηκε πὺ ψηλά καὶ ἐσταμάτησε ἐκεῖ. Ἡ ἀνάσα της σβύεται μὲ τὴ συλλογὴ τοῦ Ἀντρέα, τοῦ μεγάλου ἀνθρώπου, ὅχι μὲ τὸ φόβο γιὰ τὸν ἀδερφὸ της.

Θὰ μοῦ ματαπέεις ἴσως ὅ,τι ἔγραψες στὸν πρόλογο, πὼς ἤθελες νὰ βαστάξεις τὴν παράδοσιν τοῦ τραγουδιοῦ. Μὰ τὴν παράδοσιν, τὴν ἀλλάξεις σύρριζα σ' ὅλην τὴν οἰκονομία τοῦ δράματος· τὴ Φλαντρώ μὰς τὴν ἐτοιμάζεις λίγο λίγο νὰ θυσιαστῇ, καὶ τὸ πάθος της δὲν εἶναι—ὅπως καὶ στὸ τραγοῦδι—

Καὶ κάθε πρῶτ, μόλις γλυκοξημέρωσε, νὰ σοῦ τονε στὸ λιανωτό του, στὴ βάρδια του, σὺν ἀγρυπνὸς βιγλάτορας ποὺ καρτεροῦσε νὰ δεῖ ἀπὸ ποῖο διάσελο κι ἀπὸ ποιά κλεισούρα θὰ ξεμυτίσει ὁ παντοδύναμος σύμμαχος.

Πῆγε στὸ χωριὸ νὰ ξεκαλοκαιρέψει. Ἡ Ἀθήνα τὸν ἐδίωξε ὅχι τόσο μὲ τὴ ζέστη της, ὅσο μὲ τὴν παραλυτικὴν ζωὴν της. Ἡ ψυχὴ του εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ δροσιὰ καὶ ἀπὸ ξεκούρασιν, ὅχι τὸ κορμὶ του. Καὶ τὸν ἐσυβούλεψαν οἱ φίλοι· «τσιγάρου καὶ κουβέντα». Γιὰ τὸ τσιγάρου δὲν ἤθελε καὶ συβουλή· πάφ! ποῦρι ἀπὸ τὸ πρῶτ ἴσκαμε τὸ βράδι. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ κουβέντα. Ὅλημέρα μιλοῦσε μὲ τὰ γύρω του· μὲ τὴ θάλασσα ποὺ ἀπλωνότανε γαλήνια κάτου ἀπὸ τὸ παραθύρι του· μὲ τὰ προβατάκια ποὺ βόσκανε στὴν ἀντίπερα βουνοπλαγιά· μὲ τὴν ψαρόβαρκες ποὺ ἀψιφώντας τὸ μεσημεριὰτικο λιοῦρι στεκόντουσαν ἀκούνητες καταμεσίς στὸ πέλαγο· μὲ τὰ λίγα κυπαρίσσια ποὺ ὀρθωνόντουσαν ἐκεῖ, πλάι στὸ σπίτι του· καὶ μὲ τὸσα ἄλλα, μὲ τὸσα, ὅλα ὅμορφα καὶ ὅλα φλόαρα ποὺ τὸ καθένα εἶχε κάτι νὰν τοῦ πῆ, κάτι νὰν τοῦ ξεμυστερευεῖ. Τσιγάρου καὶ κουβέντα. Κακὴ συβουλή τοῦ δώσανε οἱ φίλοι· μὰ ἴσια ἴσια ἡ κουβέντα δὲν τὸν ἄρνε νὰ ποχτήσῃ ὅ,τι λαγτρῶσε,

ἀποτέλεσμα ἀπὸ ἕνα λάθος τυχαῖο. Μιά λοιπὸν καὶ ἀλλάξεις στὴν ἀρχή, τραβὰ ὀμπρὸς ἴσια μὲ τὸ τέλος.

Ἐπειτα ἔχουμε τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων. Ὁ Σοφοκλῆς καὶ ὁ Εὐριπίδης δὲν ἄφιναν τοὺς μύθους ὅπως τοὺς ἤρκαν, μόνον τοὺς ἔφερναν νὰ συμφωνοῦν μὲ τὴν ἰδέαν τῆς καινούργιας τῆς ἐποχῆς τους. Ὁ Οἰδίπους ποὺ βρῖσκει ἀνάπαψη στὸν Κολωνὸ μὰς δείχνει τὴ συμπάθεια ποὺ αἰσθάνονταν οἱ ἡμερωμένοι Ἀθηναῖοι γιὰ τὸν ἀθῶο ἀδικημένο τῆς Μοίρας. Ὅμοια θὰ ποῦμε γιὰ τὰ πάθια τῶν Ἀτρειδῶν. Ὅταν ἐπροχώρησε ἡ σκέψιν καὶ ἐγλύκαναν οἱ τρόποι, ἐχρειάστηκαν νὰ δώσουν ἄλλη ἐξήγησιν στὰ κακὰ ποὺ βασάνιζαν τὴν ἀνθρωπότη καὶ νὰ μὴ τὰ παρουσιάζουν μὲ τόσο ἄγρια ὄψη· ἀλλιῶς οἱ θεοὶ δὲ θάταν πιά θεοὶ, θάταν θηρία. Ἐνα μῦθος ποὺ λογιζόταν τέλειος στὸν καιρὸ τοῦ Κέρκροπα, δὲ μποροῦσαν νὰ τὸν ἀφίσουν ἀδόλυντο στὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀναξαγόρα, τοῦ Θουκυδίδου καὶ τοῦ Περικλέους.

Α. Β.

ΟΙ ΑΠΕΡΓΙΕΣ

Γιόμισε χαρὰ ἡ καρδιά μου, ὅτα διάβασα στίς γερμανικὲς φημερίδες μὲ τὴν ἀποφασιστικότην οἱ ἐργατικοὶ μὰς κάτου στὴν Ἑλλάδα σταθήκανε γιὰ τὴν ὑπερασπίσιν τῶν δικαιωμάτων τους καὶ τῶν ἀδικημένων συναδέρφων τους. Ἐπιτέλους ζύπνησε καὶ ὁ ρωμιὸς ἐργατικός! Μέσα στὴν πολιτικὴ μὰς σαπίλα, στὴν ἀτμοσφαῖρα τὴν πνιγμένη ἀπὸ λόγια παχιά καὶ μόνον λόγια, ἀφτὴ ἡ πρώτη πράξιν, ἀφτὸ τὸ πρῶτο βῆμα τοῦ λαοῦ μὰς, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ φέρι στὴν καρδιά κάθε βέρου ρωμιοῦ καὶ ἐλπίδες καὶ κάπια σημάδια καλῶν αἰώνων. Ἀφτὸ τὸ ζύπνημα τοῦ ἐργατικοῦ τὸ περίμενα πρὸ πολλοῦ.

Ὅταν εἶμουνα πρόπερσον στὴν Ἀθήνα εἶχα ρωτήσῃ διαφόρους φίλους σὲ ποιά θέση βρῖσκεται τὸ ἐργατικὸ ζήτημα στὴν Ἑλλάδα. Κανείς δὲν ἔξερε νὰ μοῦ πῆ τίποτα. Τὸ μόνο ποὺ ἄκουσα εἶταν πὼς ἡ ἀρχαία πάλη τῆς νεοελληνικῆς βιομηχανίας δὲν μπόρεσε ἀκόμα νὰ δημιουργήσῃ τὸ ἔδαφος γιὰ σύραξιν μεταξὺ τῆς Ἐργασίας καὶ τοῦ Κεφαλαίου. Μὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ἔβλεπα σὲ τί κατάσταση βρῖσκονταν στὰ διάφορα ἐργοστάσια τῆς Ἀθήνας καὶ τοῦ Περαιᾶ ὁ ἐργατικὸς κόσμος, σὲ τί ὑγιεινὸ περι-

τὴ γαλήνη τῆς ψυχῆς, τὴν ξεκούρασιν. Καὶ δουλιὰ τίποτα. Τὰ πινέλα εἶχαν στεγνώσει καὶ μουχλιάζανε οἱ μπογιές. Κι αὐτὴ ἡ σκέψιν ἴσια ἴσια εἶταν τὸ νὰν τυραγνοῦσε, ποὺ δὲν τὸν ἄφινε νὰ χαρεῖ τὸ καλὸ τῆς ἐξοχῆς. Νὰ βλῆπεις ὅσα πράματα, τὸση ζωὴ, καὶ νὰν τὴν ἀρνεῖς νὰ φεύγει; Καὶ δὲς τοῦ στενοχώρια καὶ μούχλα.

Μὲ τὴν κότες κοιμότανε καὶ μὲ τὴν κότες ζυπνοῦσε. Καμιά φορὰ καὶ πρὶν ζυπνήσουν καὶ οἱ κότες. Ἐξέρεσε νὰ βλέπει καὶ τὴν κότες νὰ ζυπνοῦν. Εὐρίσκε, μαθῆς, καὶ σ' αὐτὸ ἐχαρίστησιν. Ζουγράφος, εἶπαμε, ποιητῆς—καὶ ἕνας ποιητῆς, σὺν τὸ μωρὸ παιδί, φκαριστιέται μὲ τὸ τίποτα—μ' ἕνα ἄστρο ποὺ σβένει, μὲ κάπιο κοκὸρ ποὺ λαλεῖ, μὲ μιά μπρατσέρα ποὺ φεύγει, ἀπαλὰ ἀπαλὰ, σὰ νυφούλα ντροπαλή, ἀπὸ τὸ λιμάνι, μ' ἕναν κοκοβιὸν ποὺ ζυπνῶντας ξεγλυστράει κάτου ἀπὸ τὴν γλιστερὴν πέτρα, μ' ἕνα μελίσι κεφαλόπουλα ποὺ ταραξῆ τὸν ἡσυχο γυάλω, μ' ὅ,τι θὲς καὶ μ' ὅ,τι σὲ λόγου σου δὲ θάκανε τὴν παραμικρὴ ἐντύπωσιν. Ὅλ' αὐτὰ καλὰ καὶ ἀγία, μὰ ποὺ δουλιὰ! Καὶ τὸ βράδι λογαριασμός· τί εἶδες καὶ τί ἔκαμες. Εἶδα τόσα καὶ δὲν ἔκαμα τίποτα. Πάει καὶ αὐτὴ ἡ μέρα, σπάταλε. Ἐόδιασε τόσες ἐντύψεις καὶ δὲ σόδιασε οὔτε μιά

άλλον, πόσες ώρες δουλέβε και τί τιποτένια άμοιβή έπαιρνε. Άλήθεια, τὸ ἴδιο γίνεται ὄχι μόνο στὴν Ἑλλάδα μὰ παντοῦ. Ἐνα ἀπὸ τὰ μεγάλα προτερήματα τῶν Ἀνωτέρων Τεχνικῶν Σκολιῶν στὴ Ρουσία εἶναι πὺ οἱ φοιτητάδες, κάθε καλοκαίρι εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ κάμουν δυὸ μῆνες σ' ἐργοστάσιο, σιδηρόδρομο κλ. σὰν ἀπλοὶ ἐργάτες. Κ' ἐργάζονται μαζί τους μὲ τὸ σφυρὶ ἢ πάνου στὴ μηχανή, ξεχνώντας τὴ διαφορὰ κοινωνικῶν θέσεων, ἀνατροφῆς, συνθησιῶν κτλ. Καὶ παίρνουν τὸν ἴδιο μιστὸ, τὸ ἴδιο μεροκάματο. Μόνο ἔτσι μπορεῖ ὁ μέλλων μηχανικός, ὁ μέλλων διεπτυντής ἐργοστασίου, σιδηροδρόμου κλπ. νὰ μάθει τί θὰ πεῖ ἐργασία, τί θὰ πεῖ ψωμί βγαλμένο μὲ ἴδρω, τί ὑποφέρει κείνος πὺ καμιά φορὰ 12, 18, 20 ὥρες δὲν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν κλίβανο τοῦ ἐργοστασίου, δὲ βγάζει τὸ χέρι του ἀπὸ τὸ χειριστὴ τῆς ἀτμομηχανῆς.

Φίλε μου, σούρθε καμιά φορὰ ἢ σκέψη, ὅταν ταξιδεύεις πάνου στὰ μαλακὰ μαξιλάρια τοῦ βαγονοῦ ἢ στὴν κομπὴ καμπίνα τοῦ βαποριοῦ, πὺς ὑπάρχει ἕνας ἄθρωπος πὺ ἄ βγάλει γιὰ ἕνα λεπτὸ τὸ χέρι του ἀπὸ ἕνα κοματάκι σίδηρο, θὰ πᾶς ἐσύ κι ὄλοι οἱ συνταξιδιωτὲς σου κατὰ διαόλου; Σοῦ ἤρθε καμιά φορὰ ἢ φαντασία νὰ σκεφτεῖς μὲ τί ὄρους ἐργάζεται ἀπτός ὁ ἄθρωπος, πόσες ὥρες μένει χωρὶς ὕπνο, τί τιποτένια ἀμοιβὴ παίρνει, τί ἴδρω χύνει γιὰ νὰ μπορεῖς ἐσύ νὰ ταξιδεύεις μὲ ὄλη σου τὴν ἀνεση καὶ κείνος νὰ μπορεῖ νὰ κερδίσει ἕνα κομάτι ψωμί γιὰ τὸν ἑαυτὸ του καὶ τὰ παιδιὰ του; Ἐγὼ ὡς φοιτητὴς τῆς Ἀνώτερης Ἀρτοκρατορικῆς Τεχνικῆς Σκολῆς τῆς Μόσκας, ἕκαμα τρία καλοκαίρια σ' ἐργοστάσια καὶ σὲ σιδηρόδρομο, ἐργάστηκα καὶ 12, καὶ 18, καὶ 24, καὶ 30 ὥρες χωρὶς ὕπνο, χωρὶς νὰ μπορῶ νὰ καθίσω γιὰ μιστὴ ὥρα καὶ ξέρω τί θὰ πεῖ ἢ ἐργασία τῶν σιδηροδρομικῶν ὑπαλλήλων. Καὶ μπορῶ νὰ σὰς βεβαιώσω πὺς εἶναι νὰ φριξέει κανεὶς. Ἀθροῦποι γίνονται μηχανεῖς, χειρότερα ἀπὸ μηχανεῖς—κομάτια ζωντανοῦ κρεάτου. Γιὰ ἕνα κομάτι ψωμί ὁ ἄθρωπος ὄλα τὰ δίνει,—φυσικὲς δυνάμεις, μάτια, ἀρτία, οἰκογενειακὴ ζωὴ, σκέψη,—ὄλα. Γιὰ ἕνα κομάτι ψωμί. Καὶ, φίλε μου, ἄ δὲ σκέφθηκες ποτὲς τὸν ἐργατικὸ τοῦ σιδηροδρόμου, σκέψου τον τῶρα καὶ μὴν ἀκούς τέτιες ἀγράμματος ἀνοήσιες σὰν πὺ γράφουν τὰ φύλλα μας (σὰν πὺ γράψε κ' ἕνα τέτιο σοβαρὸ ἀκόμα φύλλο σὰν τὴν «Ἐστία»), μὴ θυμῶνεις πὺμεινες κάμποσες μέρες χωρὶς συγκοινωνία, χωρὶς βαγόνια μὲ μαλακὰ μαξι-

λάρια—καὶ φαντάσου τὴ θέση τοῦ ἐργατικοῦ πὺνα: σκλάβος τοῦ Κεφαλαίου καὶ τῆς Πείνας—καὶ συλλυπήσου τον. Γιατὶ μόνον, ὅταν ἐνωθῶν ὄλοι, μόνον ὅταν ὄλοι οἱ ἐργατικοὶ εἶναι στερεωμένοι,—μπορεῖ ὁ στρατὸς τῶν ἐργατικῶν νὰ νικήσει τὴν ὕδρα, τὸ Κεφάλαιο.

Ἐργατικοὶ τῆς Ἑλλάδας, γειά σας! Μόνο κάτου ἀπὸ τὴ σημαία τοῦ Παγκόσμιου Σοσιαλισμοῦ, τῆς Παγκόσμιας Ἀδερφότητος μπορεῖτε νὰ καλύτερίσετε τὴ θέση σας. Σ' ἡμᾶς, στὴ Ρουσία, εἶδατε πὺς μάχεται ὁ ἐργατικὸς, εἶδατε πὺς ἐνίκησε καὶ νικᾷ τὸν Τσαρισμὸ καὶ τὸ Κεφάλαιο. Γιατὶ εἶναι ἐνωμένοι κάτου ἀπὸ τὴν ἐρυθρὴν σημαία τοῦ Σοσιαλισμοῦ πὺ πάνου τῆς ἔχει δυὸ ρητὰ:

«Ἐργατικοὶ ὄλων τῶν Ἐθνῶν ἐνωθήτε» καὶ: «Μόνο μὲ τὸν ἀγῶνα θὰ βρεῖς τὰ δίκαιά σου».

Ἐργατικοὶ τῆς Ἑλλάδας, οἱ ἐργατικοὶ ὄλου τοῦ κόσμου σὰς χαιρετοῦν καὶ σὰς προσκαλοῦν νὰ σταθῆτε κάτου ἀπὸ τίς σημαῖες τους.

Βερολίνο 27.9.906.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΛΥΚΙΑΡΑΟΠΟΥΛΟΣ

Σημ. τοῦ «Νουμά». Πολὺ καλὰ τὰ λέει ὁ φίλος μας, μὰ στὴν Ἑλλάδα οἱ ἀπεργεῖες δὲ δημιουργοῦνται πάντα ἀπὸ τὴν Ἀνάγκη, ἀπὸ τὴν ἄμυνα ὄηλ. τῆς Ἐργασίας ἀπέναντι τοῦ Κεφαλαίου, ἀλλὰ κι ἀπὸ κάποια ἄλλη λίγο δημοκρατικὴ ἀφορμὴ. Καμιά φορὰ ἀπεργοῦν αὐτόθελα κ' οἱ ἐργάτες ἄλλὰ τίς περισσότερες φορὲς τοὺς ἀπεργοῦν οἱ διέφοροι Φαρόδουλτες γιὰ λόγους καθαρὰ δημοκρατικούς. Πρέπει νὰ ψεφθεῖ πρώτα ἢ Δημοκρατία γιὰ νὰ χυνοῦν κ' ο ἀπεργεῖες στὸν τόπο μας κάποια ἀγνόητα.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Τοῦ Παντελῆ Χόρν
γιὰ «Τὸ Ἀνεχτίμητο».

Νάτην πὺ χαμοσέρνεται στὸν κάμπο κάτου ἢ χώρα. Στὸ πλάι τῆς βούρκουι στέκουνται καὶ πέρα ρηχονόρια Ὁ τόπος δείχεται ξερός δίχως κλαριῦ στολίδι, κ' ἢ καταχνιά πὺ ζώνει τον σκοταδερὸν ναι πάντα. Ἀχτίδα τοῦ ἡλίου ἄ φτάσει κεί χάνει καὶ φῶς καὶ θέρμη, κ' ὄπιος ἀγέρας κ' ἄ διαβεῖ θὰ ρίξει τὰ φτερά του. Σέρνει ἢ Ζωὴ στὸ διάδα τῆς γενιῆ μαγαγκιασμένη πὺ εἶναι χαμὸς ἢ φύτρα τῆς καὶ μόλεμα ἢ ψυχὴ [τῆς]. Βερέμης εἶναι ὁ κάθε νιός, δὲν τὸν ἀγγίζει ἢ ὀλιπίδα, κ' ὁ γέρος ξέρει μοναχὰ ν' ἀκαρτερεῖ τὸ χάρο...

Τὰ μάτια πὺ τῆρῶν τὴ γίς εἶν' πάντα θαμπωμένα, καὶ σὰν κοράκια οἱ στοχασμοὶ χαμοπετᾶνε γύρα, καὶ μιὰ ἀνεργία σὰ σύγγεφο βαραίνει ὄλα τὰ πάντα. Νάτην πὺ χαμοσέρνεται στὸν κάμπο κάτου ἢ χώρα.

Ἀχ! νάμουνα ὁ τραγουδιστὴς πὺ ἦθε μοῦ λάχει ἢ χάρη ἀπάνου τῆς καὶ γύρα τῆς ν' ἀστράψω ἕνα τραγοῦδι σὰ μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὴ Ζωὴ, σὰ φῶς ἀπ' τὴν Ἀλήθεια σὰν ἕνα σάλλισμα τρανοῦ ἀπ' τὴν ἀφέντρα Πλάση, πὺ νὰ τραντάξει σύρριζα τὸν κάμπο ἀπ' ἄκρη σὲ ἄκρη, νὰ διώξει τὴ σκοταδερὴ τὴν καταχνιά ἀπ' τὴ χώρα ἡλιος νὰ λάμψει μέσα τῆς καὶ νὰ φυσήξει ἀγέρας, καὶ νὰ σκορπίσει τὴν πνοὴ κάπιας Χαρῆς τρογοῦρου, πὺ ν' ἀναδώσουν τ' ἀνθία τους Πόθος κ' Ὀλιπίδα [ἀντάμα,

Νὰ ξεβουρκώσει ἰσώματα, νὰ ζωντανέψει φύλλα, νὰ πραδινίσει τὰ κλαριά πὺ νὰ γελάσει ὁ τόπος, καὶ χίλια ἀστραποπέλεκα μπρὸς στὴ γενιὰ νὰ ρίξει νὰ ξεμολέψει τὴν Ψυχὴ—καὶ νὰ τὴν προσκυνήσει..

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΤΣΙΜΠΙΔΑ

[Στὴ στήλη αὐτὴ θὰ τυπώνουμε ὄσες ἀνοήσιες γράφονται στίς φημερίδες γιὰ τὴ Δημοτικὴ γλῶσσα. Πιρακαλοῦμε τοὺς ἀναγνώστες μας. Ἐδῶ καὶ στὸ ἔξωτερικὸ ὄποια ἀνοήσι διαβάζουνε νὰν τὴ μαθεύουν καὶ νὰ μὲς τὴ στέλνουν. Πιὸ ὕστερα μπορεῖ νὰ προκηρῶσουμε καὶ διαγωνισμὸ, δίνοντας καὶ γερὸ χρηματικὸ βραβεῖο, σ' ὄποιον φημερίδα γράφει τὴ μεγαλύτερη ἀνοήσια. Ἀπὸ τῶρα ὄμως δηλώνουμε πὺς οἱ «Ἀθῆναιοὶ τοῦ κ. Πιπὸν δὲ θὰ λογαριαστοῦνε σ' αὐτὸ τὸ διαγωνισμὸ γιὰτὶ εἶναι ἀκατάλλητοι].

ΤΑ ΚΩΜΙΚΑ

Εἰς τὸ ἑβδομαδιαῖο μ. π. ο. υ. ζ. ο. ὕ. κ. ι. (δηλ. ὄργανον) τῶν μαλλιαρῶν ἢ κ. Παλλῆς, μεταφράζων τὸν Θεουκιδίδη, μεταβάλλει τὴν λέξιν «τρίτηρος» εἰς... «τρίκροτος».

Ἐνας ἄλλος λόγιος, ὄβρισθίς καὶ διασυρθείς ἐπὶ ἔτη ὀλόκληρα ἀπὸ τὸν ἀθρότατον «Νουμᾶν» ἔγινε τῶρα συνεργάτης του, παρουσιάζων τὸ ἔξῃς ἀμίμητον φαινόμενον:

Γράφει εἰς μὲν τὰ «Παναθήνια» τὴν καθαρεύουσαν, ἢ, τέλος πικτων, τὴν ὀμιλουμένην γλῶσσαν, εἰς δὲ τὸν «Νουμᾶν» μαλλιαριστί. Φθάνει μάλιστα μέχρι τοῦ σημείου νὰ προτείνῃ τὴν ὄδρυσιν νηπιαγωγείου μαλλιαρῶν, ἢ νηπιακοῦ κήπου, διότι ἀπέκτησε τέκνα καὶ θέλει νὰ τὰ σώσῃ.

γραμμὴ στὸ παννί. Ἐτσι, λοιπὸ θὰ περάσει καὶ τὸ φετεινὸ καλοκαίρι; Σὲ ἀσωτεῖες; Σὰ δὲν μπορῶ νὰ δουλέψω, νὰ γράψω κίνε στους φίλους.

Κ' ἔπιανε νὰ γράψῃ:

«Μεσημέρι. Κάθουμαι στὸ τραπέζι μου ἀντικρὺ στὴν ξάπορτα. Ἡ πόρτα ὄρθάνοιχτη. Νὰ τί βλέπω· τὴ σιδερένια καγκλωτῆ ξάπορτα ὄστερα τὴν ἀμμοουδιά· παραμπρὸς τὴ θάλασσα πὺ ὁ μπάτης τὴ γλυκοχαδεύει· δεξιά μεριά τὰ κοτρώνια ἐνὸς παλιῦ μώλου, χαλασμένου πιά, καὶ στὴν ἀκρινὴ πέτρα δεμένη μιὰ κόκκινη φελούκα· ἀριστερὴ μεριά τὴν πλῶρη μιανῆς μπρατσέρας ἀρχιμένης ἀπὸ προχτές. Ἀνάμεσα μῶλο καὶ μπρατσέρα περνάει ἢ ματιά μου καὶ σταματᾷ σ' ἀντικρὺν ἀκρογιάλι. Ἐκεῖ, δεξιά ἕνα κάτασπρο ρημοκλήσι μὲ δυὸ τρία δεντρά στὰ πλάγια καὶ μὲ φουντωντὰ σκίνα ὀλόγυρα, κι ἀριστερὰ κἀτι ἀσβεστοκάμινα παλιά, πὺχουν καιρὸ νὰ δουλευτοῦνε, ρεῖπια. Ἀνάμεσα ἀσβεστοκάμινα καὶ ρημοκλήσι περνάει ἢ ματιά μου καὶ σταματᾷ στὸ χαμηλὸ βουναλάκι πὺ, ξαπλωμένο κουρασμένα, λὲς καὶ πλένει τὰ πόδια του στὸ γιολὸ· στὰ ριζὰ του μιὰ κἀλύβα κί· ἀπὸ κάτου τῆς σταλιζοῦνε τάρνια· πάνου ἀπὸ τὴν κἀλύβα ἀρχινᾷ τὸ γραφικὸ μονοπάτι, περνώντας ἀνάμεσα ἀπὸ σκαντζοχερῶπά θυ-

μάρια κ' ἐνωδιασμένο θροῦμπι· τὸ τσοπανόπουλο μὲ ἀνασηκωμένα πανταλόνια σιγοπερπατᾷ στὸ γιολὸ, ψάχνοντας ἴσως γιὰ κανένα κοχύλι. Αὐτὰ βλέπω, ἀγαπημένε μου Κώστα, καὶ θὰν τὰ βλεπες καὶ σὺ καὶ θὰν τὰ χαιρόσουν, ὄχι ἔτσι πὺ σὺ τὰ γράφω, μὰ ἄν ἔπαιρνα τὸ πιπέλο καὶ σοῦ τὰ ξεσήκωνα στὸ παννί...»

Ἀπελιτισμένος πετοῦσε τὴν πένα. Πάλι ζουγραφιά! Μὰ δὲν εἶναι αὐτὸ πὺ ζητοῦσε. Κοινὰ πράματα καὶ χλωμά. Ψόφια, δίχως ζωὴ. Οὔτε ἢ γραμμὴ, οὔτε τὸ χρῶμα πὺ θὰ ζωντανέυε τὸ παννί, πὺ θὰν τοῦδινε μιλιὰ. Καὶ τὸ χαρτί τοῦ γραμμάτου γινότανε κοκοράκι καὶ στεκότανε στὸ τραπέζι νὰ χαρεῖ κι αὐτὸ τὴν ἀκάμωτη ζουγραφιά.

*

Ἐνα γαληνὸ πρῶι ὁ περαματζᾶς τοῦφερε τὴν πόστα του, ἕνα μπλικο γράμματα καὶ φημερίδες· τὰ καρτεροῦσε ἀπὸ βραδὶς μὰ ὁ λυσασμένος πουνινης πὺ φυσούσε τὴν περασμένη μέρα τὰμπόδιζε τὸ τρεχαντήρι νὰ ξεκινήσει ἀπὸ τὸν Περαιά. Τῆς φημερίδες οὔτε τίς ἀνοίξε· τίς πέταξε μεγαλόπρεπα στὴ θάλασσα καὶ θύμωσε μάλιστα πὺ τοῦ τίς στείλανε. Δὲν τὸν ἀφίνουν ἕνα δυὸ μῆνες νὰ πιστεῖ:

πὺς ὁ κόσμος ὄλος κλείστηκε στὸ χαριτωμένο χωριουδάκι του; Δὲν ἀνοίξε καὶ τὰ γράμματα ἀπὸ τὰ πανωγράμματα κατὰλαβε ποιοὶ τοῦ τὰ στέλνανε καὶ δὲ βιαζότανε νὰν τὰ διαβάσει· τᾶφισε γιὰ τὸ μεσημέρι πὺ θὰ ξαπλωνότανε. Μὰ εἶταν κ' ἕνα γράμμα πὺ τᾶνοίξε γελώντας· τοῦ τᾶστελεν ὁ Κώστας ὁ φίλος του.

«Μήνα, τοῦ γράφει, λείπεις ἀπὸ τὴν Ἀθήνα κι οὔτε λέξη δὲ μὲς ἔγραψες. Ψόφισες; πᾶει καλὰ τὴν Κυριακὴ τὰπομεσήμερο ἔρχουμαι μὲ φίλους καὶ μὲ φιληνάδες νὰ σὲ θάψουμε».

— Τὴν Κυριακὴ ἔρχεσαι; μουμύρισε ὁ Κατραμάς· ἔλα. Μάχουμε Τρίτη σήμερα κ' ἴσαμε τὴν Κυριακὴ μένουν τόσες μέρες γιὰ δουλιὰ. Νὰ τελιώσω τὸ ἔργο μου κ' ἔπειτα ἄς καλοσορίσουν οἱ χαροκόποι νὰ θάψουμε τὴ μούχλα μαζί.

Καὶ ρήχτηκε σύψυχα στὴ δουλιὰ. Βάλλθηκε νὰ τελιώσει κἀτι πὺ νὰξίξει ἴσαμε τὴν Κυριακὴ γιὰ νὰποδείξει στους φίλους πὺς δὲν ψόφισε τὸ μήνα πὺλειπε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, μὰ πὺς ἔζησε στὴν Τέχνη—ἔζησε δηλ. διπλὴ ζωὴ.

Μὰ τοῦ κάκου. Ἡ δυνατὴ γραμμὴ πὺ τὴν ἀναζητοῦσε νύχτα μέρα δὲν ἔρχότανε. Ἀρχινῆζε κἀτι, τὸ καμάρωνε ὄσο γινότανε, τὸ θαρροῦσε γιὰ καλὸ

Δὲν στέλλει ὁ κ. Πάλλης τὴν δεσποινίδα Παπαμάσκου νὰ τὸ ἰδρῶσι, ἀφοῦ, καθὼς λέγουσιν, εἶνε διδασκάλισσα; Ἐὰ εἶχαμεν περιέργειαν ν' ἀπολαύσωμεν ἕνα τέτοιο ἀπειροβόλιον.

Ο ΘΕΟΣ ΝΑ ΦΥΛΑΞΗ

Μὲ αὐτὰ δὲν θέλομεν βέβαια νὰ εἴπωμεν ὅτι εἴμεθα καὶ ἡμεῖς τόσῳ πολὺ τυφλωμένοι, ὥστε νὰ θεωροῦμεν τὰ σημερινὰ σχολεῖά μας ἀνεκτά. Μὰς ἐμπνέει φρίκην τὸ σκότος καὶ ἡ στρέβλωσις εἰς τὴν ὁποίαν ὑποβάλλονται τὰ τέκνα μας. Ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν εἶνε σχολεῖα ἀλλὰ στρεβλωτήρια, ἀληθινὲς ἀκαρμανιόλες τοῦ παιδικοῦ πνεύματος. Ἐρωτοῦμεν ὅμως, ἐφαντάσθητε ποτὲ τί θὰ εἶνε ἕνα σχολεῖον μαλλιαρῶν; Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ ἀπὸ παρόμοιον θέαμα.

ΕΩΣ ΠΟΤΕ;

Μεταξὺ τῶν δύο στρατοπέδων, τῶν μαλλιαρῶν καὶ τῶν σχολαστικῶν, τῶν παραφρόνων καὶ τῶν ἠλιθίων, ὑπάρχει ἐπὶ τέλους ἡ τάξις τῶν ὀρθοφρονούντων ἀνθρώπων. Ἡ τάξις ἡ ὁποία καὶ εἰς τὸ γλωσσικὸν ζήτημα ἔχει τὰς ἰδέας της, ὅπως καὶ εἰς τὸ φιλολογικὸν καὶ εἰς τὴν τέχνην καὶ εἰς τὰς κοινωνικὰς συνθήκας καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς μας. Ἡ τάξις βέβαια ὑπάρχει καὶ εἶνε αὐτὸ τὸ ἔθνος, ὁλόκληρον τὸ ἔθνος, τὸ ὁποῖον ἀσφαλῶς δὲν ἀνήκει οὔτε εἰς τοὺς ἀναρχικοὺς τῆς γλώσσης οὔτε εἰς τοὺς τυμβωρύχους, ἡ τάξις ὑπάρχει, ἀλλὰ κοιμάται. Πότε, ἐπὶ τέλους, θὰ ἐξυπνήσῃ; Ἐως πότε θὰ ἀφήνῃ νὰ κυβερνᾶται εἰς ὅλα τὰ ζητήματα, ἀπὸ ἀνθρώπους ἀξίους μόνον διὰ δέσιμον;

(«Καιροὶ» 22 Ὀκτωβρίου, σελ. 1 στήλ. 3)

«Δὲν εἶμαι οὔτε ὀπαδὸς τῆς δημοτικῆς οὔτε ὀπαδὸς τῆς καθαρευούσης, οὔτε ὀπαδὸς τοῦ κ. Ψυχάρη, ἀλλ' ὀπαδὸς τῆς ὀρθοτέμου τῆς ἀληθείας. Ἀνήκω εἰς τὸ κόμμα τὸ ὁποῖον ἔχει ἀρχηγὸν τὸν Ἥμιον. Καὶ ὁ ἀρχηγὸς μου ὁ ὁποῖος ἐδρῖσκειται εἰς τὴν ἀρχὴν—καὶ θὰ εὑρίσκειται πάντοτε—δὲν ἀνέχεται τὸ σκότος»,

(«Ἐμπρός» 23 τοῦ Ὀκτωβρίου σελ. 1. στήλ. 3)

Ὁ γνωστὸς ἰταλὸς ποιητὴς καὶ συγγραφέας Μίριο Τσιόβε, πού μετάρηκε εἰς ἰταλικά τὸ Συρανό καὶ τὸ Αἰτόπικον τοῦ Ροσσίνι, ἔπεσε μόνος του ἀπὸ τὸ παράθυρον τοῦ νοσοκομείου ὅπου γιγνέσθονταν, καὶ σκοτώθηκε.

κ' ἐπειτα, καὶ πού κόντευε νὰν τὸ τελιώσει, τόκρινε πιά σὰν ξένο ἔργο, κί ὄχι σὰ δικό του, καὶ δὲν τᾶρεσε. Ὅλα καλά, καὶ τὸ θέμα καὶ τὸ χρῶμα κ' οἱ γραμμὲς, ὅλα μὲ τέχνην δουλεμένα, ἀρμονικὰ, ὁμορφα, χτυπητὰ, μὰ τίποτα, τίποτα, τοὺς ἔλειπε κάτι, ἐκεῖνο τὸ κάτι πού δίνει ζωὴ σ' ἕνα ἔργο, εἴτε ζουγκριὰ εἶναι, εἴτε ποίημα, εἴτε ὅποιο ἄλλο φανέρωμα τῆς Τέχνης,—ἐκεῖνο τὸ κάτι, ἡ δημιουργικὴ πνοή, πού τὴ λένε,—καὶ πού κάνει τὰ χρῶματα, τίς λέξεις, τοὺς μουσικοὺς τόνους νὰ κινῶνται, νὰ μιλοῦνε, νὰ ζοῦνε. Δίχως αὐτὸ τὸ παντοδύναμον, τὸ ἔβλεπε ὁ Παῦλος Κατραμᾶς, γιὰτ' εἶταν ἀληθινὸς τεχνίτης, πὼς ὅσο κ' ἂν πᾶσκιζε κ' ὅσο κ' ἂν καλοταίριαζε τὰ χρῶματα, τίποτα δὲν κατάφερε· ἔβλεπε πὼς μπορούσε μιά χαρὰ νὰ σηκώσει τὰ χρῶματα ἕνα ἕνα ἀπὸ τὸ παννὶ καὶ νὰν τὰ ξαναβάλλει εἰς τὴν παλέτταν του, γιὰ νὰν τὰ ξαναμεταχειριστοῦν ὅσα θελήσει πάλι, δίχως κόπο καὶ δίχως νὰν τοῦ πάθουσε τίποτα.

— Ἀράδιασμα χρωμάτων, μουρμούριζε, μὰ αὐτὸ δὲν εἶναι Τέχνη· τὸ ἴδιο μπορεῖ νὰν τὸ κάνει κ' ἕνας μπογιατζής.

Καὶ φράπ! μιά πινελιὰ δυνατὴ κ' ἔσβησε μὲ μουντὸ χρῶμα ὅ,τι ὠρες κ' ὠρες εἶχε δουλεμένο, ἔ, τι

**Ο ΝΟΥΜΑΣ
ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ
ΣΥΝΤΡΟΜΗ**

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10. — Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ Φρ. 10.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κίосκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιόδρομου, (Ὁφθαλμιατρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια), ἐστὶ κληρονομιεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Ἐξάρχεια, ἐστὶ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου [ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ ἐστὶ Βουλῆ]. Στὸ Βόλο βιβλιοπωλεῖο Χριστόπουλου.

Ἡ συντρομὴ πλερώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνδὸς χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ

ἂν ἔχοντε δίκιο ἢ ἄδικο ὅσοι τὰ βάλανε τώρα τελευταῖα μὲ τοὺς γεωγραφικοὺς χάρτες καὶ τοὺς καταγγείλανε γιὰ προδότες, ὅτι δηλ. ἐπειδὴ ἀναφέρουν καὶ τὴν Ἀλβανία μᾶς παίρνουν τὴν Ἠπειρο καὶ τὴ δίνουνε στοὺς... Ἴταλοὺς. Δὲν ξέρομε ἀκόμα ἂν τὴν Ἠπειρο μᾶς εἶναι γραφτὸ νὰν τὴν πάρουμε καμιά μέρα μὲ τοὺς γεωγραφικοὺς χάρτες κ' ὄχι μὲ τὸ χέρι μας, καθὼς δὲν ξέρομε καὶ τὸ σπουδαιότερο, ἂν τὰ τέτια ζητήματα, διὰν κάπως ἀλαφροῦ κ' ἀσυλλόγιστα δημιουργοῦνται, ὠφελοῦν ἢ βλάπτουν τὸ ἔθνος.

Οἱ κύριοι πού κάμανε τὸ συλλαλητήριον τῆς Κυριακῆς καὶ θὰ ξέροντε βέβαια περσότερο ἀπὸ μᾶς καὶ τοὺς σεβόμεστε. Γι' αὐτὸ τὸ συλλαλητήριό τους πούγινε εἰς τὸ Δημοτικὸ θέατρο τοὺς ἀφίνουμε νὰν τὸ χαίρουνται καὶ νὰν τὸ

καμαρώνουν καὶ δὲν τοὺς τὸ πειράζουμε. Μοναχὰ κάπιο ἐπεισόδιόν του, πολὺ σημαντικὸ, θάναφέρουμε. Καὶ πού μιλοῦσε ὁ κ. Καζάζης ἀκούστηκε μιά φωνὴ ἀπὸ τὴν πλατεία τοῦ θεάτρου

—Καὶ οἱ Ἀλβανοὶ εἶναι Ἕλληνες!

Λίγο ἔλειψε κείνος πού φώναξε νὰ διωχτοῦν μὲ κλωτσιὰς ἀπὸ τὸ θέατρο. Κι ὅμως ὁ ἄνθρωπος πού διαμαρτυρήθηκε τόσο παληκαρῶς, εἶπε μιά ἀλήθεια, μιά μεγάλη ἀλήθεια πού δὲν τὴν νιώσανε οἱ μεθησμένοι ἀπὸ τὰ Καζάζικα λόγια Ρωμοὶ, πού δὲ νιώσανε ὅτι μᾶς πᾶει πολὺ, κοντὰ στοὺς τόσους ὀχτροὺς μας, νὰ δημιουργήσουμε καὶ καινούριους ὀχτροὺς, τοὺς Ἀρβανίτες.

Ὁ κ. Καζάζης δὲ θὰν τὸ συλλογίστηκε αὐτὸ καὶ θαρροῦμε πὼς εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰν τοῦ τὸ θυμίσουμε.

ἈΛΛΟΣ

πάλι συμβολαιογράφος, ὁ Σκαμβούγερας, ἔκαμε φτερὰ καὶ πέταξε τσεπώνοντας καὶ εἴκοσι χιλιαδοῦλες πού οἱ πελάτες του—ἡ σωστότερα ὁ Νόμος—τοῦ μπιστευήκανε ὅσο νὰ γράψουν εἰς τὸ Ὑποθηκοφυλακεῖο μιά ὑπόθηκην γιὰ κάπιο δάνειο.

Οἱ φημερίδες, καθὼς πάντοτε, «ὑψωσαν» καὶ τώρα φωνή, καθὼς ὑψωσαν τὴ φωνὴ τους κ' ὅταν ὁ συμβολαιογράφος Γαϊτάνος καταχώνιασε τόσους ξένους παραδες. Μὰ ὅπως ξεχάστηκε τοῦ Γαϊτάνου, θὰ ξεχαστοῦν καὶ τοῦ Σκαμβούγερα, καὶ ὁ ἀρέντης ὁ Νόμος—ὁ μόνος κλέφτης καὶ καταχραστής σ' αὐτὴ τὴν περίστασιν—θὰ ξεκαλοῦθησιν νὰ θαρροῦν παστρικά τὰ Συμβολαιογραφικὰ χέρι καὶ νὰ μπιστευτοῦν σ' αὐτὰ τὴν περιουσία τῶν ραγιάδων του.

Ἡ κάθε Κυβέρνησις μοναχὰ φόρους ξέρει νὰ βάζει· δὲν τᾶποφάσισε καὶ καμὶ νὰ κοιτάξῃ πὼς θὰ προφυλάξῃ τοὺς ραγιάδες της νὰ μὴν κλέβονται ἔτσι κουτὰ κ' ἀσυνείδητα.

ΤΟ ΤΡΑΜ

τᾶναθεματισμένο, ἡ Τροχοφόρα αὐτὴ καρμανιόλα, καθὼς πολὺ σωστὰ τόχουν πεῖ, ἔκοψε πάλι προχτές ἕνα παιδάκι εἰς τὴν ὁδὸν Πατησίων. Καὶ δὲν εἶναι τὸ τελευταῖον θῦμα τοῦ αὐτοῦ. Ὅχι καὶ ἄλλα, ὅσο ἡ Ποινικὴ Νομοθεσία μας τὰ τόσο φοβερὰ ἐγκλήματα, καθὼς καὶ τὰλλα τὰ καροδρομικὰ κ' ἀμαξοδρομικὰ δυστυχήματα, τὰ χαρακτηρίζει ὡς ἀρόνους ἐξ ἀμε-

για ὠρες εἶχε ἀγαπήσει.
— Σὰ δὲν μπορῶ νὰ δημιουργήσω ἀληθινὸ κόσμο, νὰ κ' ἐγὼ καταστρέφω τὸν ψευτόκοσμο!

Καὶ στέκουνταν ἀντίκρυ εἰς τὸ καθάλιτο του μὲ σταυρωμένα χέρια κ' ἔβλεπε τὸ καταστραμμένο ἔργο καὶ τὸ χαίρουνταν. Εἶναι κ' αὐτὸ μιά χαρὰ, γιὰ κείνον πού δὲν μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ, νὰ ζεῖ καταστρέφοντας.

Σὲ μιά τέτια στιγμή καταστροφῆς τᾶποφάσισε. Πᾶει πιά, δὲν ἔχει δουλιὰ· μὲ τὸ ζόρι ἢ θεῖα στιγμή δὲν ἔρχεται. Σὰ δὲν μπορῶ γιὰ τὴν ὥραν νὰ δουλέψω, εἶπε, θὰ ζήσω». Καὶ ρήχτηκε λαίμαργα εἰς τὴν ζωὴν, εἰς τὴν ζοχικὴν ζωὴν, τὴν γιομάτην ὁμορφίαν καὶ μάγια. Ψάρεμα, κολύμπι, κυνήγι, φαγοπότι. Καὶ τὴν ἄς κοπιᾶσούν οἱ φίλοι νὰν τὸν θάψουνε. Ὁ Λάζαρος ἀναστήθηκε.

*

Ἐφασε ἡ Κυριακὴ μὰ οἱ φίλοι δὲν ἤρθαν· κάπια δουλιὰ, λέει, ἔτυχε τοῦ Κώστα. Δὲν τοὺς ἀφίνεις! Ἀργοκίνητα καρὰδια. Βίντσι χρειάζεται γιὰ νὰν τοὺς κουνήσῃς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα· τὸ πολὺ πολὺ ἴσαμε τὸ Φάληρον!

Εἶχε κατεθεῖ ἀπὸ νωρὸς εἰς τὸ μῶλο καὶ τοὺς καρτεροῦσε. Τὸ τρεχαντήρι εἴφτασε, κ' ἀντίς οἱ φίλοι, τοῦρθε τὸ γράμμα τοῦ Κώστα πού τοῦ δικιολογοῦταν. Μὰ μὲ τὸ τρεχαντήρι ἤρθε καὶ μιά γειτονοπούλα τοῦ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ἡ Ἀννούλα, μὲ τὴ μάνα της καὶ μὲ τὸν ἀδερφὸ της τὸ μεγάλο, γινώριμον τοῦ Παύλου, νὰ ξεκαλοκαίρῃσούν.

— Γεῖά σου Παῦλο! τοῦπε ὁ ἀδερφός τῆς Ἀννούλας σφίγγοντάς του τὸ χέρι.

— Καλοσορίσατε! εἶπε ὁ Παῦλος κ' ἔδωσε τὸ χέρι εἰς τὴν Ἀννούλα νὰ πηδήσῃ ἀπὸ τὸ τρεχαντήρι.

— Τί χαρὰ μας! τοῦπε κείνη. Μὲ τόσο καλὴ συντροφιά θὰ φύγουν οἱ μέρες σὰ νερό!

— Ἡ καλοσύνη σας! ἀπάντησε ὁ Παῦλος καὶ τοὺς συντρόφεψε ἴσαμε τὸ σπῖτι τους.

Τρία τέσσαρα σπιτάκια εἶτανε σ' ἀκρογιαλὴ καὶ στόνα, πέντε δέκα δρασκελιές μακρύτερα ἀπὸ τὸ σπῖτι τοῦ Κατραμᾶ, κάθισε ἡ Ἀννούλα μὲ τοὺς δικούς της.

— Γειτόνοι εἰς τὴν Ἀθήνα, γειτόνοι κ' ἐδῶ! τοῦπε γελαστά.

Τὸ βράδι, ὕστερ' ἀπὸ τὸ φαῖ, ἀνταμωθήκανε εἰς τὴν ἀκροθαλασσιὰ. Κάθισαν ὡς εἰς μεσάνυχτα· εἶχαν ἔρθῃ κ' οἱ ἄλλοι πού ξεκαλοκαίρεισαν κάτου, κ'

λείας» και δέν ψηφίζεται καινούριος Νόμος δρακόν- τειος πού νά στέλνει τους τέτοιους κακούργους ίσια στην καρμανιόλα ως αφονείς εκ προμελέτης».

Γιατ' είναι προμελετημένος ο φόνος όταν ένας καρροτσέρης ή ένας οδηγός του Τράμ βαράει όσο παίρνει τ'άλογά του, αδιαφορώντας αν ή καρμανιόλα περάσει πάνω από ανθρώπινα κορμιά.

NEA

από τή Βουργαρία. 'Η Βουργαρική Κυβέρνηση αποφάσισε, καταργώντας την Ταμιακή ύπερσειά της, νά διορίσει ταμιά του Κράτους την 'Εθνική Βουργαρική Τράπεζα.

Και τό «Νέον 'Αστυ», πού μας δίνει αυτή την είδηση, παρατηρεί πως ή Βουργαρία κάνει ό,τι τόσα και τόσα χρόνια συζητιέται και λέγεται: εδώ.

Μά τάχα μοναχά τώρα, σ' αυτή την περίσταση, ή Βουργαρία εργάζεται όταν εμείς λογοκοπανάμε ;

ΤΑ ΔΥΟ

μαθητούδια πού σκοτώσανε τον καθηγητή τους 'Αγγελίδη στο 'Αγρίνι δικαζόντουσαν την περασμένη βδομάδα στην Πάτρα και ή δίκη τους αναβλήθηκε για λόγους όλωσδιόλου τυπικούς. Το δικαστήριο ίσως νά μὴν μπορούσε νά κάνει κι αλλιώτικα, και γι' αυτό δέν μπορεί κανείς νάν τό κατηγορήσει.

Μά τί νά πεί κανείς για κείνο πού γράφτηκε στις φημερίδες, πως δηλ.οι πατριώτες τους 'Αγρινιώτες πού μαζωχτήκανε για τή δίκη στην Πάτρα αποφασίσανε ν' άρπάξουνε με κάθε τρόπο τους μικρούς κακούργους από τις φυλακές ;

Και μοναχά πού τό σκέφτηκαν—αδιάφορο κι α δέν τό καταφέραν—, είναι νά τραβάει κανείς τὰ μαλλιά του με την παράξενη αντίληψη πούχουν μερικοί Ρωμιοί για τή Δικαιοσύνη.

ΤΡΕΙΣ

ώς την ώρα πολιτείες ζητάν Πανεπιστήμιο με τό Δομπόλειο κληροδότημα, ή Κέρκυρα, ή Πάτρα και ή Λάρισα (ή ή Ζάκυθο, δε θυμόμαστε καλά καλά). 'Όσο νάν τάποφασίση ή Κυβέρνηση πού θάν τό δώσει, μπορεί οι τρεις νά γίνουνε δεκατρείς, μπορεί νάν τό ζητήσουν κ' ή Σύρα, κι ο Βόλος, και ή 'Ανάφη και κάθε χωριό ή Πολιτεία πού θαρρεί πως ένα Πανεπιστήμιο δε σώνει νά βουλιάξη τό Ρωμαίικο μὰ πως χρειάζονται τρία και τέσσερα.

έτσι κάναν όλοι μιὰ συντροφιά. Κουβέντες, γέλια, τραγούδια. 'Ο Κατραμάς από μέρες είχε πιά νά κοιμηθεί με τις κότες; κοιμόταν άργά κι άργοζυ- πνούσε.

Τήν άλλη μέρα, κατά τό μεσημέρι, γυρνώντας από τό μπάνιο του κοντοστάθηκε απ' όζω από την πόρτα της 'Ανούλας νάν τους ρωτήσει πως περά- σανε την πρώτη νυχτιά στην έξοχή.

— Περύφημα ! του είπε ο αδερφός της. Δέν μπαίνεις νά σου δώσουμε κανένα όρεχτικό ;

Μπήκε ή 'Ανούλα τους έφερε τή μαστίχα μ' ένα δυό θαλασσινούς μεζέδες.

— Αί, γειτονοπούλα, την άρώτησε, χτές βράδι δέν είχες και τόση όρεξη . . .

— Είρετε, από τό ταξίδι είπε ή μάνα της, δικαιολογώντας την.

— 'Α, μπά ! πετάχτηκε ή 'Ανούλα. Είναι που δε μ' άρέσουν οι μεγάλες συντροφίες.

— Και μένα όχι τόσο . . .

— Μά ή έξοχή τις άποζητάει ! παρατήρησε ή μάνα της.

— 'Η έξοχή δέν άποζητάει τίποτα. 'Εμείς ζητούμε από την έξοχή κάτι, ο καθένας σύμφωνα με την ψυχή του και τά γούστα του ! είπε ή 'Ανού-

Φωνάζουμε με τό στόμα των διαφόρων 'Ανοητό- πουλων πως μας πολεμάει ή Ρουσία. Κολοκούθια. 'Η μοναχή φορά πού δείχνει κάποια διάθεση πολεμική εναντίο μας, είναι τούτη πού θέλει—έπειδή κι ο Δόμπολας έζησε στη Ρουσία και τά χρήματα βρί- σκουνται στη Ρούσικη τράπεζα—νά μας φορτώσει και δεύτερο Πανεπιστήμιο, και δεύτερη δηλ. Πα- σλαβιστική έταιρία.

ΤΟ ΓΙΟΡΝΤΑΝΙ ΤΩ ΔΑΚΡΥΩ

(Βλάχικο λαϊκό τραγούδι)

του Δ. Φίδα

Στην πόρτα μου παλικαράς τραγούδαε και τούπα : Τραγούδησε ακόμα.

Μά κείνος δέν ήξέρει άλλο τραγούδι νά ειπεί.

'Ενα παιδάκι ήθελε νά κάμ' από ασήμι ένα γιορντάνι: όμορφο νά λάμπει σά φεγγάρι νά μοιάζει: σάνα ποταμό όπου τον αστρώνει τό φως του φεγγαριού. Και τό φεγγάρι ρώτησε τον ποταμό με χάρη : Μου δίνεις συ τό κύμα σου ; Και κείνος τ' άπαντάει : Μου δίνεις συ τό φέγγος σου ; Και είπε τό φεγγάρι : Τό φέγγος μου χρειάζεται ή νύχτα [νά τό έχει. Κι ο ποταμός του είπε : Τό κύμα μου είναι καλό για [κάθε πεδιάδα.

'Ενα παιδάκι ήθελε νά είχ' από ασήμι τό γιορντάνι του. Και οι άνθρωποι τούσανε : Πάρε τά δάκρια μας και κάμε το από αυτά. Και ο καθένας τούδωσε τό πιο άκριβό του δάκρι, και είτανε τά δάκρια πολύ φχαριστημένα πού θα σολίζαν τό λαϊκό παιδιού χαριτωμένου. Και τόνα σάλλο ρώταε : Πιό είσ' έσύ και από πιά καρδιά μας έργασαι, αδερφι ; Και τό καθένα έλεε τον πόνο της καρδιάς του, και βρίσκονταν ή μιὰ καρδιά πιά δύστυχ' απ' την άλλη. Και είχε τό παιδάκι όμορφο γιορντάνι: από δάκρια χαμωμένο, πιά λαμπερό κι απ' τό νερό του ποταμιού, πιά λαμπερό κι απ' τό φως πού χύνει τό φεγγάρι. Μά όταν τό κακόμοιρο απ' τό λαϊκό του κρέμασε τό γιορντάνι του,

τά δάκρια δηγότανε τά βάσανα πού είδαν και βάρυνε πάρα πολύ. 'Εγινε σά μολύδι, κι άπόθανε τό δύστυχο απ' τό μεγάλο βάρος και έκαμε βαρότερο τό τάφο του παιδιού τό όμορφο γιορντάνι.

Στην πόρτα μου παλικαράς τραγούδαε και τούπα :

Τραγούδησε ακόμα.

Μά κείνος δέν ήξέρει άλλο τραγούδι νά ειπεί.

Δόντρα 19 τ' 'Αη Δημήτρη 1906.

Μετάφραση Ν. Α. ΖΑΧΑΡΙΑ

ΟΝΕΙΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ' ΤΟΥΣ ΚΟΡΦΟΥΣ

5. X. 1906

Χαριτώνης μάργουρος Δάφνη, καλή μου Δάφνη,

'Αφησε με γλυκειά κόρη της αγάπης. έφησε με νά σε χαιρετήσω καθώς σε χαιρετήσα την πρώτη φορά πού σε πρωτογνώρισα, έφησε με ροδέμνοστε, άμάραντε και παγκαλόμορφε άνθη, νά σου στείλω τό ριλι της ψυχής μου τώρα πού πρωτοχαίρουμαι τό μαγεμένο νησί των Κορφών. Χάρισέ μου του νοού σου τή γαλήνη, δός μου τή δύναμη πού πλάττει και δός μου και του λόγου σου τή Θεϊκή άρμονία κι έκουσέ με νά σε τραγουδήσω από τά ξέφωτα από τά δεντροστολίστα και γελαστά της Νκυσι- κιάς άκρογαλία.

'Ωχρός—θυμάσαι ;— κι άνήμπορος, γιομάτος κατάκαρδα του μισεμάτου την πίκρα και ρημασμέ- νος απ' την ασύγκριτη λύπη του χωρισμού σου σ' άφήκα την ανοιξιάτικη έκείνη αύγή του Τρυγητή για νάρθω δώ πέρα κυνηγός πόθων άπόκοσμων και πουολόγος ζωτικών όνειρων υπερχάλων. Δικά σου, Δάφνη, είτανε τά όνειρα, δικό σου είτανε κ' οι πό- θοι, και ξεκηνούσα απ' της πατρίδας μας τά χώ- ματα άρματωμένους τους δικούς σου στοχασμούς, τις έδικές σου τις χρυσές άπαντοχές και τά δικά σου τάνιστόρητα γητέματτα, πού με ζωντάνευαν, μ' άν- τρείευαν και μ' έκαναν 'Ακριτά Διγενή στη θέληση. Με τή δική σου θύμηση, βασίλισσα του νοού μου, γρί- κισα τάργοςάλευτα νερά του 'Ιονίου, κι έννοιωσα μέσ' στάπέραντα της νύχτας τά σκοτάδια πως τό καράβι μου ώδηγούσε κάστέρι τό δικό σου, Δάφνη, άστέρι λαμπερόχρωμο, πούλια στην όμορφιά και στη λαμπρότη, πού δε μπορούν ποτές τά γνέφια

φαινότανε άληθινή νεραίδα. — 'Εχω μιὰ ιδέα ! γύρισε και τους είπε. — 'Εσύ όλο κ' ιδέες έχεις ! της άποκρίθηκε ο αδερφός της. 'Εμπρός, πές τηνε νά συχάσεις ! — Νά λύσουμε μιὰ βάρκα και νά μπορούμε μέσα.. — Και νά πάμε πού ; — Νά ! Νά ταξιδέψουμε πάνω στο φωτεινό αυ- λάκι πού κάνει στη θάλασσα τό φεγγάρι. Οι άλλοι δεχτήκανε. Λύσανε μιὰ βάρκα, πηδή- σανε μέσα και τραβήξανε σιγά σιγά, ο Γιάννης κι ο Παύλος στο κουπι, ή 'Ανούλα στο τιμόνι. — Νά δούμε αν είστε καλός τιμονιέρης ! της είπε γελαστά ο Παύλος. — 'Ισια στο φως θα σάς οδηγάω ! του άπο- κρίθηκε. Και λάμνανε όλο ίσια πάνω στο φωτεινό αυλά- κι. Σά χωριστήκανε, περασμένα μεσάνυχτα, και γώ- ρισε ο Κατραμάς στί: του, δέν κοιμήθηκε άμέσως άνοιξε διάπλατα τό παραθύρι του, ξαπλώθηκε ο- πως είτανε ντυμένος στο κρεβάτι του, άναψε τό τσι- γάρο κι έφισε την ψυχή του νά ταξιδεύει σ' όμορ- φους κόσμους. 'Εννοεί, στους κόσμους αυτούς βρι- σκότανε πάντα και μιὰ άσπροφρεμένη νεραίδα πού με τή γλυκιά της τή φωνούλα γλυκομουμούριζε ο-

λα. Ψέματα, κύριε Παύλο ; — Σύφρονος. — Είρετε τί λέω γώ ; — Νάν τάκούσουμε . . . — Τό βράδι νάν τους άφίσουμε τους άλλους και νά πάμε νά καθίσουμε κεί στα καίκια, στο μω- λο. Με τέτιο δλόγισμο φεγγάρι μάλιστα ! . . . — 'Εγώ σά γερόντισσα θα καθίσω με τους άλ- λους απ' όζω, σαν και χτές είπε ή μάνα της. — Θάρθει ο Γιάννης μαζί μας ! 'Ο αδερφός της ο Γιάννης χαμογέλασε. Και τό βράδι κ' οι τρεις τους στο μωλο. Γαλήνια ή θάλασ- σα και τό φεγγάρι την ασήμωνε με τις άχτίδες του. 'Ο Κατραμάς κι ο Γιάννης ξαπλωμένοι σ' ένα καίκι, δεμένο στο μωλο, καπνίζανε δίχως νά μιλά- νε ή 'Ανούλα στα κάτασπρα ντυμένη στεκότανε όλόρθη στην άκρη στο μωλο και σιγοτραγουδούσε με τή γλυκιά της τή φωνή την α' 'Αγωνίστη» του Σο- λωμού. Είταν όμορφο κορίτσι ή 'Ανούλα με τά δεκα- φτά της χρονάκια, με τόλόξανθο κεφαλάκι της και με τό λιγρό της τό κορμί. Είταν όμορφο κορίτσι, μά κείνο τό βράδι, έτσι πού στεκότανε στην άκρη στο μωλο και λουζότανε με τις άχτίδες του φεγγαριού,

νά θαμπώσουν. Κι όταν με τῆς αὐγῆς τὰ πρῶτα τὰ ροδίματα ἢ ὠροπλουμισμένη καὶ γοργοταξιδεύτρα ἢ ορεγάδα μου δεχότανε ἀπὸ μακριὰ τὰ πρῶτα καὶ γλυκύτερα φιλήματα τῶν διαμαντόχρωμων νερῶν τῆς Κίρκυρας, τότες κ' ἐγὼ, ὀρθὸς κι ἀκίνητος ἀπάνω στὴν κουβέρτα τοῦ τρικάρφλου πλεούμενου, χαιρέτισα τὰ βαθυγάλαζα βουνά τῆς με τῶν ρυθμῶν σου τὰ γυρίσματα καὶ με τὸν "Υμνο τῶν ἐφτά νησιῶν.

Κι ὅσο, καλὴ μου, ἀγγίζαμε τὸ νησί, τόσο καὶ τὴν ψυχὴ μου ἐπερίχυνε κάποια πνοὴ ἀνάλαφρη κι ἀνεύκαστη, πού πολλές φορές ἀντήχησε στῶν πόθων μας τοὺς θόλους. Ἀγγίζαμε, καλὴ μου, ἀγγίζαμε τὸ μαγεμένο τὸ νησί καὶ μακριάθε μ' ἔφταναν κάποιας ζωῆς ξεχωριστῆς ἀπόμακροι ἀντίλαλοι, με θερμὰν ὁ γήλιος θερμώτερα, ζωτικώτερα παρ' ὅ,τι, στὰ πατρικά μας χῶματα, ξεχώριζα νάντηχοῦνε ταιριασμένα ἠχοσκοπία καὶ ξάνοιγα—ἀνθές—μιὰν ἀνοιξὴ ἀπὸ ρόδα, συγκρατητὴ κι' αἰώνια.

Καὶ μὲς στὰ πρῶτα ἀντιφεγγίσματα τοῦ κόσμου αὐτοῦ, πού τὸν εἶχα γνωρίσει προτοῦ ἀκόμη τὸν ἰδῶ, πόθος με κούρσεψε τρανταχτερὸς ἀκίνητος καὶ ἀφωνος· κ' εἶταν ὁ πόθος μου, κουρτέσσα μου, νὰ σὲ ἔχα κεῖ μαζί μου καὶ παράπλευρη, ὡ σφιχταγκάλιαστη, κρυφὴ μου ἀγάπη καὶ καμαρωμένη μου.

Κι ὅταν τέλος πρωτοπάτησα τῶν Κορφῶν τὴ φυκόστρωτη ἀμμουδιά, μοῦ φάνηκε πὸς βρίσκουμαι, καθὼς λένε, στὰ πασίχαρα βασίλεια τῶν Ἰδεῶν. Γιατὶ ἡ φύση εἶταν ὅλη λουσμένη στὸ φῶς καὶ στὴ γλύκα τὴν ἀμάλαγη. Καὶ βλέποντας τὰ γύρω μου ὁμορφα καὶ χαρούμενα δροσίττηκα κ' ἐγὼ με τῆς χαρᾶς τὰ καθαρώτερα νερά καὶ ξέχασα τίς χλιθερές μου σκέψεις κι ἀναγάλλιασα καὶ εἶπα: μήπως ξημέρωσε τέλος ἡ μεγάλη μου ἡμέρα, πού τόσα χρόνια τὴν περιμένω ἀνυπόμονος; Γιατὶ θαμπωμένος καθὼς ἤμουν ἀπὸ τὴν πρωτοθώρητῃ μου φύση δοκῆθηκα πὸς ἄλλαζε τελειωτικά τοῦ κόσμου ὁ ρυθμός. Σ' ἔβλεπα τότε—ὡ πλάνο ὄραμα!—πάντα κοντά μου· μοῦ μίλαγες ἀδιάκοπα με λόγια διαλεγμένα ἀπ' τῶν ἀνθῶν τὴ μυστικιὰ τὴ γλώσσα· καὶ μοῦ ἔλεγε λόγια πού καθρεφτίζανε τὴν καλωσύνη σου τὴν ἀφραστή.

Ἐσὺ καλὴ μου, καὶ πάλι σὺ, με μυσταγωγῆσες σὲ καθετὶ ὠραῖο, μέγα κι ἀληθινὸ, πού βρίσκεται στὸ μαγεμένο τὸ νησί. Μὲ τῆς ἀγιουσίνης σου τὰ μύρα, καθαρὸπλυνες κάθε ψεγάδι καὶ κάθε ἀσκημιὰ καὶ σὲ κάθε πρᾶμα μούδειγνες τὴν ὄψη τὴν ὠραία

καὶ μόνον τὴν ὠραία, ὡ ἀνθογέννητη ψυχὴ. Καὶ πού δὲ με πῆγες καὶ τί δὲ μούδειξες, Δάφνη! Μὲ τὴν περπατησιὰ σου τὴν περήφανη μ' ὠδήγησες σὲ κάμπους καὶ βουνὰ καὶ σὲ χωριά καλόχτιστα, πού τοὺς γλυκοχαμογελᾷ ἡ γαλανάδα τοῦρανοῦ τρέμοφεγγη λαμπερὴ καὶ μαλακώτατη. Μὰ πρῶτα-πρῶτα—ὡ σὺ πού πάντα στὰ ψηλά με ὑψώνεις—μὲ πῆγες βουθὸ καὶ ταπεινὸ προσκυνητὴ, νὰ προσκυνήσω τὸν ἅγιο τόπο, ὁποῦσθεσε τοῦ Σολωμοῦ μας ἡ πνοή. Προσευχὴ ἀληθινὴ μ' ἰδίδαξες ἐκεῖ πρὸς τὸν τρανὸ ξανανικτὴ τοῦ τραγουδιοῦ, τῆς ὠροσύνης τῆς περιμορφῆς τὸν ποιητὴ καὶ τῶν ὠδῶν τῶν ἀθανάτων τὸν ἀγνὸ πατέρα, τὸν πρωτοστάτη—ἀν θέλεις—στὸν Ἀγῶνα μας. Μὲ τὴ φωνὴ σου τὴ γλυκειά, τὴν ἀτσαλένια, μοῦ τραγουδῆσες τοὺς στίχους τοὺς καλύτερους τοῦ ποιητῆ· καὶ τότε, πιστέψα πὸς ἐσκιρτοῦσε ἡ μεγάλη ἡ ψυχὴ καὶ σ' εὐλογοῦσε ἀπὸ ψηλά τὸ χεῖρ τὸ τρισάγιο. Κατόπι στράφηκες με μᾶτια δακρυοστόλιστα καὶ μούδειξεξέστάντηκρονὰ βουνὰ—βαριά καταχνιασμένα ἀπὸ τῆς πολυκαίρινης σκλαβιάς τὸ βούρκωμα—καὶ μοῦ χαιρέτισες γονατιστὰ τῆς Ἡπειροσὸς τάλυτρωτα τὰ χῶματα. Καὶ τὸ χαιρέτισμά σου τὸ πονετικὸ εἶτανε, Δάφνη, με τραγοῦδι τοῦ ξενιτεμοῦ, τραγοῦδι Ἡπειρωτικὸ, ἀπὸ κείνα τὰ λεβέντικα, πού συγκίνησαν σύμφυχα τὸν ποιητὴ ὅσο καὶ τῆς Ἀντιόπης τοῦ ὁ πόθος ὁ ἀδάμαστος. Καὶ γροικῶντας τὸ χαιρέτισμά σου πρὸς τὴ σκλαβωμένη χώρα μας γιομίσανε τὰ μᾶτια μου δάκρυα ἀνάμιχτα, δάκρυα χαρᾶς καὶ λύπης. Γιατὶ, καλὴ μου Δάφνη, τὸ τραγοῦδι σου μοῦ φάνηκε εαυτογελοῦς φωνὴ ἀπ' τὸ αἰώνιο προανάκρουσμα τῆς νίκης τῆς μελλούμενης. Κι ἀνοιχτήκε καὶ πάλι στὴν ψυχὴ μου τὴν ὀλοθερμη, ἀνοιχτήκε γροικῶντας τὸ τραγοῦδι σου, ἡ Πύλη ἡ Ὠραία καὶ με τὰ μᾶτια τῆς ψυχῆς μου εἶδα ἀνίσκιωτο τὸν ἱερό βωμὸ τῆς ὑψηλῆς λατρείας πρὸς τὴν τρισένδοξη πατρίδα μας, τὴ Ρωμισοῦνη τὴν ἀπίθαντη.

Κ' ὕστερα, χιλιὰ κριθὴ ροδοῦσα καὶ ποθοῦσα μου με σένα πάντα σκέπη κι' ὀδηγητὴρα μου, ἀφήκαμε τῆς ἡμερῆς ζωῆς τοὺς γαλανοὺς παράδεισους, καὶ παίρνοντας στρατὶ τὸ μονοπάτι ἀνέβηκα—μτζὶ σου πάντα—ἀπάνου στὸ κάστρο τὸ παλιὸ τὸ Βενετζάνικο. Ἀπὸ μακριάθε τὸ μᾶτιασα καὶ θυμήθηκα τοὺς στίχους:

Κάστρο, πού προσμένεις σφαλίστὸ ἀπὸ χρόνια,
κάστρο, πού ἔχουν δέση με γητιές καὶ μάγια,
ἦλθα νὰ σ' ἀνοίξω με μурτιές καὶ βᾶγια
καὶ με δάφνης κλώνια!

Ἀλλοιώτικο, γλυκειὰ μου, τὸ κάστρο τοῦτο τῶν Κορφῶν! Δὲ μοῦ γενεᾷ καθὼς τόσα καὶ τόσα ἄλλα παλιόκαστρο ὄρεξες γιὰ ρεθιάσματα τῶν κόσμων τῶν παλιῶν καὶ περασμένων· δὲ μοῦ θυμίζει πλάσες πεθαμένες καὶ δὲν ζυπνάει μέσα μου ἔτι τὰ ρείπια καὶ χαλάσματα καὶ τὰ βουθὰ τὰ μνήματα· μονάχα τὸν πέθο τῆς ἀγάπης μου γεννάει. Ξεφαντῶνει κεῖ ἀπάνου ἡ ψυχὴ μας καὶ τέλεια μεθυσμένοι ἀφ' τῆς χαρᾶς τὸ γλυκοδρόσιμα ἀκλουθᾶμε γελαστοὶ τὰ στέρια στρωμένα δρομάκια τοῦ κάστρου, πού μᾶς φέρνουν σὲ παλιὰ παλάτια, σὲ κίσκια καλόφτιαστα καὶ σὲ δεξαμενὲς με γαργαρώτατα νερά. Ἀκλουθᾶμε πάλι μισοκρυμμένα στενορρύμνια καὶ μᾶς βγάζουνε σὲ κάτι λιόχαρες κορφοῦκες, ὁποῦθε χαιρέται κανεὶς τὸ διάπλατο ἀγνάντεμα, τὰ χρυσόχυτα ἀκρουράνια, τῆς ἀχτίδας τὸ γέλιο καὶ τίς ὀλύμπιες γαλῆνες τοῦρανοῦ. Ξεφαντῶνει ἡ ψυχὴ μας κεῖ ἀπάνου στὸ κάστρο τὸ παλιὸ τὸ Βενετζάνικο, γιὰτ' εἶναι ἀνθότοπος, ὅπου λιβάδια ἀνθομανοῦν ἀνθῶν πού μύρα χύνουν φυτρώνουν χρυσοκίτρινα χρυσάνθεμα καὶ γαλανὰ κυάνια, ζαπλώνονται καὶ χαμοσέρονται ρόδινες ἀνεμόνες, ἀγαίες κι ἀστραλούλουδα· ἀνθίζουν καὶ σφαντάζουνε ἀνάμεσα τὰ μαρμαρένια τὰ συντρίμματα, πάνου στοὺς βράχους τοὺς αἰώνια θαλασσοδαρτοὺς σφαντάζουνε σωροὶ-σωροὶ τὰ ξανθολούλουδα καὶ τὰ δροσάνθη, τὰ θειαφοκίτρινα χαμόδεντρα, τὰ πολυτρίχια καὶ τὰ ρίδια σκορπιστά. Καὶ μὲς στὴν τόση τῶν φυτῶν πλῆμμυρα μὲ δάσκη μούδειξες στὸ πλάι μίξες μυσίνης· ξεχωρίζω τῆς ἀπικρῆς δαρνούλας τὰ σιγομιλήματα, ἀκούω πάλι—ὡ μάγια, μάγια—καὶ τῆς μυσίνης τῆς τριπόθητης τάνεμισμα, τὸ ἄπαλό καὶ μουσικώτατο· καὶ ἔξφου συνεπαίρνωμαι ἀπὸ μίξες ἀρπας παρθενικῆς τάνάκρουσμα, ἀπὸ καρδιάς φλογίσματα καὶ κύματα καινούργιου πόθου. Κ' ἰσκιώνουν, ὡ πρωτοφανέρωτο τῆς ὁμορφῆς βλασταρί, ἰσκιώνουνε τοῦ κάστρου τοὺς ἀνθότοπους δέντρα πανύψηλα, πολυκλαρα, με χίλια μύρια ψιθυρίσματα καὶ βογκητά, δέντρα πού δὲ λογιᾶσανε φουρτούνες καὶ βοριάδων ἀγριομάνητα, πού κροῦγονται καὶ μάχονται ἀτράνταχτα με τὰστροπέλεκα καὶ παίζου με τῶν ἀστρων τὰ λαμποκοπήματα. Καὶ σκέπουν πάλι, ὡ μυριόκαλη, τίς χλωρασιές τοῦ κάστρου κυπαρίσσια καταπράσινα, πού μυστικὰ καὶ θλιθερὰ ψηλώνονται ἀπάνου, ἀγαπημένα ταίρια τῶν ἰτιῶν τῶν πεκραμένων, κάποιων θαμνίσκων μισοξεραμένων κι ἀπλερων, καὶ τῶν ἐλιῶν τῶν καρπερῶν με τὰ πυκνὰ-πυκνὰ

λοένα·
— Ἴσια στὸ φῶς θὰ σὰς ὀδηγᾶω!
Πέρασε ὠρα καὶ τὸν πῆρε ὁ ὕπνος, ἔτσι καθὼς εἶτανε ντυμένος. Τὸ πρῶτ' ἀν ζύπνησε καὶ θυμήθηκε τὴν περασμένη νύχτα, χαμογέλασε.
— Μ' ἔνα παιδί ἐκεῖ! εἶπε. Μὴ χειρότερα!
Μὰ πάλι, χωρὶς νὰν τὸ θέλει, ξανάρχισε νὰ συλλογιέται τὴν Ἀνοῦλα. Πὼς θὰν τὴν ἀνταμώσει ἔμα βγεῖ ὄξω, πὼς θὰ συμφωνήσουν πού θὰ πᾶνε τὸ βράδι, πὼς θὰναι ντυμένη, ἂ θὰ φορέει τὸ ἴδιο φόρεμα ἢ ἄλλο, καὶ πὼς θὰν τῆς πηγαίνει, καὶ χίλια δὴ, ὄλο γιὰ τὴν Ἀνοῦλα.
— Μπα! σὲ καλὸ μου!
Κ' εἶχε δίκιο νάπορεῖ ὁ Κατραμάς. Ζύγωνε τὰ τριάντα κι ὅμως δὲν εἶχε ἀγαπήσει. Ἀφοσιωμένος ἀπὸ παιδιὸ σὺψύχα στὴν Τέχνη μόνο, γι' αὐτὴν καὶ μ' αὐτὴνε ζούσε, μόνο τὴν ἀγάπη στὴν Τέχνη γνώρισε. Νά, τώρα πού στὴν παρθένα ψυχὴ του ἐρχότανε νὰ θρονιαστῆ καὶ δευτέρη ἀγάπη.
— Δὲ βαριέσαι! Ἐτσι, διαβατῆρικο πουλὶ εἶτανε... Ἀπὸ αὔριο ξαναρχίνομε στὴ δουλιὰ με τὰ μούτρα κ' οἱ Ἀνοῦλες ξεχνιούνται.
Τὸλεγε ἀποφασιστικά, μὰ μιά φωνὴ γλυκιὰ τοῦ ἀπαντοῦσε·

— Ἴσια στὸ φῶς θὰ σὰς ὀδηγᾶω!
*
Πέρασανε δεκαπέντε εἰκοσι μέρες, χωρὶς νάλλαξει τίποτα στὴ ζωὴ τους· τὰ δειλινὰ μαζί, μτζὶ καὶ τὰ βράδια· πότε δῶ, πότε κεῖ, στὰ γραμμένα βουνὰ καὶ στὰ περίμοφ' ἀκρογιαλῖα, στὰ βράγια καὶ στὶς ἀμμουδιές. Κάπιο βράδι ἡ Ἀνοῦλα τοῦπε·
— Δὲ θὰ μοῦ κάμετε τὸ πορτραῖτο μου;
— Ἦθελα νὰ σὰς τὸ προτείνω! τῆς ἀπάντησε γλυκά.
— Νὰ σοῦ πῶ, Ἀνοῦλα, τῆς φώναξε θυμωμένος τάχα ὁ Γιάννης, δῶ ἦρθαμε νὰ διασκεδάσουμε κι ὄχι νὰ δουλέψουμε!
— Μὴ σὲ νοιάζει, Γιάννη, τοῦπε ὁ Παῦλος, διασκέδαση θὰναι κι αὐτό. Αὔριο τὸ πρῶτ' λοιπὸν, ἂ θέλετε, ἀρχίζουμε.
— Νὰρθῶ σπῆτι σας;
— Ναιρ κατὰ τίς δέκα...
Πῆγε. Βρῆκε τὸν Παῦλο με τὴ γαλάζια μπούζα τῆς δουλιᾶς καὶ με τὴν παλέτα στὸ ζερβὶ χεῖρ νὰ στέκεται μπροστὰ στὸ καθαλίτο του καὶ νὰ καταγιγίνεται νάποτελιώσει μιά εἰκόνα μικρὴ, ἕνα κομάτι θάλασσα πού τὸ ἀσήμωναν οἱ ἀχτίδες τοῦ φεγ-

γαριοῦ.
— Ὅμορφο πρᾶμα! εἶπε ἡ Ἀνοῦλα καὶ τὸ κοιτάζε ἀχόρταγα.
— Ναι, καλοῦτσικο, μοῦ ἀρέσει καὶ μένα! εἶπε ὁ Παῦλος.
— Μὰ κοιτάχτε! Τὸ φωτεινὸ αὐλάκι πού πῆγαμε με τὴ βάρκα τὴ δευτέρη βραδιὰ τοῦ ἔρχομῶν μας...
— Καὶ πού εἶπατε τὰ ὁμορφα λόγια· αἴσια στὸ φῶς θὰ σὰς ὀδηγᾶω...
— Μπα! Τὰ θυμάστε κείνα τὰ λόγια; εἶπε ἡ Ἀνοῦλα κοκκινίζοντας.
Ὁ Παῦλος δὲν ἀποκρίθηκε. Σὲ λίγο ἡ Ἀνοῦλα τὸν ξαναρώτησε.
— Γιατὶ δὲ ζουγραφίσσατε καὶ τὴ βαρκούλα μας;
— Εἶναι κι αὐτὴ...
— Μὰ πού;
Καὶ καλοκοίταζε τὴ ζουγραφιά.
— Δὲν τὴ βλέπω.
— Εἶναι σ' ὅλη τὴν εἰκόνα, μὰ δὲ φαίνεται...
Ἡ Ἀνοῦλα σὰ νὰ μὴν κατάλαβε.
— Τὴ βαφτίσατε τὴ ζουγραφιά σας;
— Ναι, καὶ τῆς ἔδωσα κ' ἕνα ὄνομα παράξενο, τὴν εἶπα «Ἀγαπώντας».

κλαδιά, τὰ σπειρωτὰ καὶ τὰσημένα. Καὶ φέλλουν — ὦ ματιῶν γλυκοξημέρωμα — καὶ φέλλουν τὰ φυλλώματα τροπάρια τῆς κρυφῆς ξεχειλιστῆς ἀγάπης καὶ σύνωρα ἀνοίγονται τῆς μουσικῆς οἱ καταρραχτες καὶ περιζῶνει τὴν ψυχὴ μου τῆς ἀρμονίας μιὰ πυκνὴ ὀμίχλη. Φέλλουνε τὰ φυλλώματα καὶ προβοδούν τοὺς ἤχους τοὺς τὸ φτεροκλάγγισμα τῶν φλώρων καὶ τῶν σπίνων, τῶν πελεκάνων τὰ χαϊδρογαργαλισματα, καὶ μυριόφωνες λαλιές ἄλλων πουλιῶν, πού σὲ κάθε κλῶνο καὶ κλαρὶ ἔχουνε στήσει τὴ φωλιά τους, κι ἀνάλαφα κ' ἐλαφροκοίμιστα, διπλοφτερουγιασμένα, πόθους γλυκοκλώθου, καὶ τιτιβίζουε καὶ τραγουδοῦν καὶ λέν τῆς ἐρωτικῆς τὰ πάθη. Καὶ συνοδεύουν ταιριαστοὶ τὰ κελαδήματα, τάρωτικά ξεμολογήματα καὶ τὰ τραγουδία τῶν πουλιῶν, τὰ συνοδεύουε οἱ φλοίσβοι τῶν κυμάτων καὶ τὸ κελλάρισμα τῶν γάργαρων νερῶν. Καὶ μέσα σὲ μιὰ τέτοια περικυκλωσιὰ — κεῖ πάνου στὸ κάστρο τὸ παλιὸ τὸ Βενετζάνικο—μέσα στὴν πλημμυρισμένη ὁμορφιά κατάλαβα κάποιον ξεχωριστὸ ἀναγάλλιασμα. Εἶχασα καὶ πίκρες καὶ βάσανα σὺν νὰ πέρασα ἀφ' τῆς Ἄρνας τὸ λαγκαδι καὶ νῆπια τὸ νερὸ τοῦ ξεχασμοῦ καὶ τῆς λησμονησιαῖς· καὶ εἶπα : μήπως εἶμαι στὸ νησί τῆς ἀγάπης πού τόσο μεγαλοφάνταστα ζωγραφίζει ὁ ποιητής ; Σήκωσα τότε ψηλά τὰ μάτια καὶ κοίταξα τὸν οὐρανὸ· μενεξεδένιος εἶταν πέρα γιὰ πέρα καὶ τὸ πάνωρι οὐρανόχρωμα ἀπλώνονταν καθάριο, χωρὶς νὰ τὸ λερῶνῃ κανένα συννεφακι. Ἐπειτα, ὦ τῆς καρδιάς μου βαλαμομόμυρο, γύρισα καὶ κοίταξα καὶ σέβανε κατάμκτα ντυμένη χιονόλευκα, μὲ γιασεμικὰ στὰ χέρια, γλυκοχαμογελοῦσα καὶ μὲ τὸ πρόσωπο κρυμμένο πίσω ἀπόνα ἀριδ-ἀριδὸ μαγνάδι, σὲ σύγκρινε μὲ τὴν Ἰδέα κ' ἐφάνηκες ἀγνάντια μου καθόλα ἀπαράλλαχτη καθὼς τότε πού σὲ εἶδα σὲ κάποιον Ἀττικὸν λιμιῶνα, τότες ὅταν μίσευες γιὰ κάποιες χώρες ὑπερβόρειες καὶ βάρβαρες. Σὲ κοίταξα καὶ μὲ μάτιατες κ' ἐσὺ, καλὴ μου, χαρωπὴ καὶ πρόσχαρη. ἸΚ' ἡ θωριά σου, πού τραγουδαγε τέμλιχτο τραγούδι, μ' ἐπνιγε — ὦ παρθένα — καὶ μὲ μέθαγε χωρισμοῦ ὑπέροχο μεθύσι. Ἐπειτα ἄρχισες νὰ μοῦ λές τῆς ψυχῆς σου λόγια καὶ — ὦ πλάνος σφρανταγμὸς—ἀγροικοῦσα κάποιον μουσικὴ μ' ἓνα βαθὺ μοτίβο, ἀγροικοῦσα τὸν ἦχο τῶν γλυκῶν φιλιῶν, τῆς Λορελάους τῆ ρωνῆ, μιὰ συμφωνία κατεβασμένη ἀπ' τῶν συννέφων καὶ τῶν ἀστρων τοὺς παιάνες. Καὶ μέσα σὲ μιὰ τέτοια περικυκλωσιὰ—ὅπου γελάει γύρω μου ἡ ὁμορφιὰ κι

ὅπου κανεὶς στοχαζεταὶ τοῦ ὑπερπέραν τῆ ζωῆ— κοντὰ σὲ σένα, κρίνε μου λευκότετε, τοὺς γλυκεροὺς σκοποὺς σου καὶ τὰ λόγια σου γροικῶντας, ζωοδότρα μου, θὰ ἤθελα κ' ἐγὼ νὰ τραγουδήσω τραγούδι, ὠριοτραγούδο, χιλιотραγουδισμένο, πού νὰ κρατεῖ παντοτεινὰ τὰ λαχταρίσματα, νὰ ζωντανεύη τὰν-τρίχιασμα καὶ νὰ μυσταγωγῆ στὰ πάθη τὰ ἀνήμερα.

Κι ὁ ἥλιος ἔγερνε πρὸς τὸ βασίλειμα. Τὸ στερέωμα πρὸς τὴν ἀνατολὴ εἶχε τελειωτικὰ ἀχίσει, ἐνῶ πρὸς τὴ δύση φαινότανε πιά κάτι ἀνάρια συννεφάκια, λαμπρὰ καὶ χρυσά, ντυμένα μὲ φῶς. Εἶαφω κάποιος ὄφρανοκλησιαῖς τὸ σήμαντρο ἀντήχησε. Καλοῦσε τὸν πιστὸ σὲ προσευχὴ ἐσπερινὴ καὶ σύνωρα ἐσήμαινε τὸ τέλος μιᾶς ἡμέρας μίας

κ' ἓνα θαμπὸ ἀντιλάρισμα
μέσ' στὴν ψυχὴ μου πέφτει
καὶ τὴν ψυχὴ μου νιώθω τῆν
σὰ μαγικὸν καθρόφτη,
Καὶ βλέπω σ' ἄργοβράδιασμα
τοῦ μακροσμένου ἀπείρου
τοῦ νοῦ τὸ νυχτοπάλαιμα
καὶ τὸ χαμὸ τοῦ ὄνειρου.

Χάθηκες ἀπ' ἐμπρός μου. ὦ σκοτεινιά μου ! Τοῦ σήμαντρο οἱ ἦχοι οἱ ἀπόμακροὶ μ' ἔφεραν πάλι στὸν κόσμον τὸν πραγματικόν. ὦ πόσο εἶχα ἀλλαγάρει ἀπ' αὐτόν. Χάθηκες—ἀλοὶ καὶ τρισαλοὶ μου— τόνειρο κι' ἐνοιῶσα πὼς μακριὰ μου εἶσαι. Πέλαγα καὶ στεριές, ὄρη καὶ βουνά, μὰς χωρίζαν, ὦ ἤλιε χρυσὴ τῆς καρδιάς μου, ψυχὴ τῆς ζωῆς μου. Μὰ μὲ τὴ φαντασία μου, τὴν ὄνειροπλέχτρα, ὄρες μακριές σ' ἔβλεπα σιμὰ μου καὶ σὺ παντοῦ μοῦ στάθηκαν κυβερνήτρα κι ὀδηγήτρα μου στοχαστικὴ ὅταν ἐγύριζα στὸ παραδεισένιο τὸ νησί. ὦ ! πὼς ἀπατᾷ ἡ ψυχικὴ μὰς ἡ διάθεσι!...Καὶ νοιώθοντας τὴν ἐρημιὰ μου λιγοφυχῶ, λιγύζομαι, παραστρατίζω κι ἀποκαμωμένος τελειωτικὰ πέφτω καταγίς. Κ' ἐνῶ τρέμει ὀλάρφανη ἡ ψυχὴ μου, ἡ θυμησὴ μου, Δάφνη, καὶ πάλι μ' ἀντρεῖσέει καὶ μὲ φωτίζει, σκορπιῶντας μέσα μου σὰ φάρος τὶς ἀχτίδες τῆς. Κι ἀμέσως γοργὸς γοργὸς κατεβαίνω ἀφ' τὸ κάστρο τὸ παλιὸ τὸ Βενετζάνικο, χωρὶς καθόλου νὰ ταραζουε τὰ φυλλοκάρδια μου οἱ κουκουβάγιες, μὲ τὸ σύγκρυο μοιρολόγι τους, καὶ τὰλλα νυχτοπούλια, μὲ τὸ θρῆνο τους. τὸν ἄρρυθμο καὶ τὸ στριχνό. Καὶ κατεβαίνοντας τὸ κάστρο φτάνω στοὺς βράχους τῆς ἀκρογιαλιάς. Κλαιγομαι ἐκεῖ μὲ τῆς θάλασσας τὰ κύματα καὶ καταλαβαίνω τώρα καλύτερα τοῦ Θύρησι τὸ παράπονο καὶ θάθελα ἀπὸ

καρδιάς νῆχα τοῦ γλάρου τὰ φτερά, τὰ διάπλατα, γιὰ νὰ πεταζῶ σιμὰ σου, στὸ πλευρό σου, — ὦ μάγισσα καὶ πλάσμα ὑπερτέλειο πού μάγεψες τὸ εἶναι μου καὶ τώρα τὸ κατέχεις χτήμα σου παντοτεινὸ καὶ παιγνιδάκι τῶν χειρῶν σου.

Θυμιατίζω, καθὼς βλέπεις, καλὴ μου, μὲ τῆς θύμησης τὰ νεκρολίθανα τοὺς κόσμους, πού πάντα ἀπ' τὴ στιγμή πού πάτησα τῶν Κορφῶν τὸ νησί, πλάττω μέσ' στὰ βαθειά μου τὰ ὄνειρατα—κόσμους ὠραίους, πού σένα ἔχουν κέντρο κι ἀφορμὴ. Καὶ πέρασα—χωρὶς νὰ τόννοήσω—μιὰ νυχτιὰ ὀλόκληρη, γιὰ νὰ σοῦ γράψω τὰ γλυκόνειρα, τοὺς στοχασμοὺς μου καὶ τὶς ἀντιφραγγιές τῆς πρώτης μου ἡμέρας, πού χάρηκα στὸ μαγεμένο τὸ νησί. Καὶ πέρασα ὀλόκληρη νύχτα γιὰ νὰ σοῦ γράψω τραγουδιστὸ στιχάκι τῆς ἀγάπης, πού ὄνειρογράμμα τὸ βάφτισα. Καὶ τὸγραψα τὸ σημερινὸ μου ὄνειρογράμμα ἐνῶ ἀχνὸ καὶ λιγοφυχισμένο φῶς μοῦ χαρίζε ἐνοῦ κεριοῦ ἡ φλόγα κ' ἐνῶ τραγουδαγε τοῦ τραπέζιου μου τὸ σαράκι τὸ χλιβερότερο τραγούδι τοῦ μνημάτου. Καὶ γράφοντας σου μὲ πνίγει, μὲ σπαράζει ὁ καημὸς. Πηγές ἀστειρευτες γενήκανε τὰ μάτια μου. Ὑγραίνουε τὸ πιττάκι μου τὰ δάκρυα καὶ σβένουνται τὰ γράμματα.

Καὶ τώρα, ὦ γλυκοσυνοδειά τοῦ νοῦ μου, κάνε τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου σέβανε πάντα νὰ θωροῦνε. Ἄστραφτε πάντα γοργὴ ἐμπρός μου, ροδοστόλιστη, λιγνὴ καὶ μαντηλοῦσα, ἀστραφτε καθὼς τότε πού σὲ πρωταντίκρυσα—θυμᾶσαι;—στὴ σιγαλιά ἐνὸς τριανταφυλλένιου δειλινοῦ.

ὦ λάμπε, φῶς ἀράλαργο, μέσιν στῆς μοναξιάς μου τὸ σκοταδι. Πλέχε μου θάμψη καὶ δράματα στὶς ὄρες τὶς μακριές τῆς ζῦνιας ζήσης μου· κράτα μου τὴ λαχτάρη μου ἀσάλευτη καὶ τέλεια, σπείρε μου πάλι καὶ τὸν ὕπνο μου μ' ὄνειρατα γλυκύτατα. Καὶ θρέφε με, ὦ χαιδέμα, θρέφε με μὲ χρυσὴς ἀπκντοχὴς πὼς πάλι θὰ συντύχω σέβανε, ὦ ζωντανὸ μου ὄνειρο. Γιατί ἀνώφελη στοχαζομαι τὴ ζήση μου ὅταν δὲ βρίσκουμαι σιμὰ σου κι ὅταν δὲ μὲ ποτίζεις σὺ ἀφ' τῆς ζωῆς τὶς καθαρώτερες πηγές.

Κάμε λοιπὸν νὰ ἔλθω πρὸς ἐσέβανε...
Φέρε με πρὸς τὴ δύναμη πού κρυφολάτρεψα...
Φέρε με στὰ Ἡλύσια τὰ σιγαλά...
— ὦ ! Ἐλα τέλος πολυπόθητη στιγμή...
Γιατί, καλὴ, ὅταν σιμὰ σου θὰ μὲ κράζεις βάρ-

— Ἀγαπώντας; ρώτησε ἀπορώντας ἡ Ἄννούλα καὶ τὸν κοίταξε κατάματα μὲ τὰμυγαλωτὰ κι ὀλογάλανα μάτια τῆς. Μὰ δὲ βλέπω νὰ φανερῶνεται πουθενὰ ἡ ἀγάπη!... Ἡ θάλασσα σὰ νὰ σαλεύει, οἱ ἀχτίδες τοῦ ρεγγαριοῦ σὰ νὰ παίζουε πάνου τῆς... Ὁμορφη εἰκόνα, πολὺ ὁμορφη, μὰ ἡ ἀγάπη πού ;
— Ἡ ἀγάπη ; εἶπε σιγαλά ὁ Παῦλος. Μὰ ἡ ἀγάπη δίνει κίνηση στὸ νερὸ καὶ στὶς ἀχτίδες, ἡ ἀγάπη δίνει ζωὴ στὰ χρώματα... Δὲν τὸ εἶπες καὶ μοναχὴ σου ;
Τραβήχτηκε ἀπὸ τὴν εἰκόνα. Ἡ Ἄννούλα δὲν ξεκολλοῦσε τὰ μάτια ἀπὸ πάνου τῆς. Ἐψαχνε, λές, νὰ βρεῖ σὲ ποιά γωνιά καὶ σὲ ποιά πινελιά βρισκεται κρυμμένη ἡ ἀγάπη.
— Ποζάρετε ;
— Ὅπως ἀγαπᾶτε ! τοῦ ἀποκρίθηκε ἡ Ἄννούλα.
— Μὰ σταθῆτε πρώτα νὰ σὰς δείξω ἓνα σκίτσον· θέλω νὰ μοῦ πῆτε πὼς τὸ βρίσκετε...
Καὶ ξεσκέπασε μιὰ εἰκόνα κρεμασμένη στὸν τοῖχο καὶ σκεπασμένη μὲ τρανταφυλλὶ χαρτί.
— Ἡ εἰκόνα μου ! φώναξε ξαφνιασμένα ἡ Ἄννούλα. Καὶ μοῦ μοιάζει πολὺ, παραπολὺ, σὰ νὰ στε-

κόμουνα ἀντίκρυ σας ὅταν τὴ ζωγραφίζατε...
— Δοκίμασα νὰ δῶ ἂν μπορῶ νὰ σὰς ζωγραφίσω δίχως νὰ σὰς βλέπω ! εἶπε ὁ Παῦλος ἀτάραχα.
— Καὶ πετύχατε
— Τὸ εἰπίζω.
Πέρασε λίγη ὥρα δίχως νὰ μιλήσουν.
Ὅστε περιττὸ νὰ ποζάρω, ἀφοῦ μὲ ζωγραφίζετε καὶ δίχως νὰ μὲ βλέπετε... Εἶπε γελαστὰ ἡ Ἄννούλα.
— Βέβαια ! τῆς ἀποκρίθηκε γελαστὰ κι ὁ Παῦλος.
— Καὶ ξέρετε πὼς θὰ σὰς παρακαλοῦσα νὰ μὲ ζωγραφίσετε ; Νά, στὴν ἄκρη τοῦ μώλου—θυμᾶστε ;—πού στεκόμουνα κείνο τὸ βράδι ὅταν μπήκαμε στὴ βάρκα...
— Τόχα στὸ νοῦ μου ! Ὄχαι κι αὐτὴ ἡ εἰκόνα μέσα στὴ σειρά, πού σκοπεῖω νὰ κάμω, στὴ σειρά τοῦ Ἀγαπώντας».
Ἡ Ἄννούλα σὲ λίγο ἔφυγε. Μπορεῖ νὰ μὴν κατάλαβε καὶ λέξη ἀπ' ὅλη τὴν κουβέντα τοῦ φίλου τῆς. Βέβαια πὼς δὲν κατάλαβε. Μὰ ὁ Παῦλος Κατραμάς ρήχηκε μὲ λύσσα στὴ δουλιὰ. Κι ὅταν ὕστερ' ἀπὸ μῆνα, πού εἶχε φύγει πιά κ' ἡ Ἄννούλα, ἐπίασε νὰ γράψει τοῦ φίλου του Κώστα, τοῦγραψε

ἀνάμεσα σ' ἄλλα, κι αὐτά.
«... εἶναι γιατί νιώθω μέσα μου τὴ θεία πνοή, τὴ δημιουργικὴ. Θὰ καθίσω ἀκόμα δυὸ τρεῖς μῆνες ἐδῶ, στὴν ἀπόλυτη ἐρημιὰ μου, δουλεύοντας... Κι ὅτα γυρίσω στὴν Ἀθήνα καὶ δεῖς ἀλάκαρη τὴ σειρά τὰ σκίτσα τοῦ Ἀγαπώντας», θὰ πιστέψεις καὶ σὺ πὼς στὸν Τεχνίτη χρειάζεται καὶ κάτι ἄλλο, ἐξὸν ἡ Τέχνη, χρειάζεται δηλ. καὶ ἡ κοσμοκινήτρα δύναμη, ἡ Ἀγάπη, γιὰ νὰ κινήσει καὶ νὰ ζωντανέψει τὶς ιδέες του, πού δίχως αὐτὴ θὰ μένανε γιὰ πάντα ὁμορφες μὰ κερφομένες στὴ γῆ σὰν τὰ μαρμαρωμένα βασιλόπουλα τοῦ παραμυθιοῦ. Τόπε κι ὁ Γκαίτες πὼς ἡ δροσιὰ πρέπει νὰναβρῶζει ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν ψυχὴ σου. Τὸ ἴδιο μποροῦμε νὰ ποῦμε καὶ γιὰ τὴ ζωὴ·δὲθὰ μπορέσεις νὰν τὴ δώσεις σ' ἔργο σου, ἂ δὲν τὴν ἔχεις πρώτα ὁ ἴδιος μέσα σου. Ἀλήθεια, ἂν περάσεις καμιά μέρη ἀπὸ τῆς κ. Σταθῆ καὶ δεῖς τὴν Ἄννούλα πὲς τῆς πὼς ἡ ζωγραφιὰ τῆς στὸ μῶλο μὲ τὸ ἄσπρο φόνεμα καὶ μὲ τὴν ἀσημασμένη θάλασσα πέτυχε καὶ θὰν τῆς τὴ φέρω ὁ ἴδιος ὅτα γυρίσω στὴν Ἀθήνα...»
Ἄμπελάκι (Σαλαμίνας) Τρωγητῆς τοῦ 1906.
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ